

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

32E JAARGANG

WOENSDAG 16 JULI 1947

No. 1575

COMMISSIE VAN REDACTIE:

H. W. Lambers; N. J. Polak; J. Tinbergen;
H. M. H. A. van der Valk; F. de Vries;
J. H. Lubbers (Redacteur-Secretaris).

Assistent-Redacteur: A. de Wit.

BERICHT.

Op verzoek van het Nederlands Comité van het World Student Relief maakt de redactie haar lezers attent op de door dit Comité samengestelde folder, welke in dit nummer is ingesloten.

INHOUD:

	Blz.
De artikelen van deze week	563
Uit buitenlandse bron	563
Het daghet overal door <i>Mr K. P. van der Mandele</i> ..	564
De voorstellen van Marshall door <i>Dr H. W. J. A. Vredegoor</i>	565
Tarieflonen door <i>D. Roemers</i>	567
Regelingen en plannen op het terrein van de internationale goederenpolitiek door <i>G. Greidanus</i>	569
Boekbespreking:	
Dr. J. G. Ramaker, Vervoer en verkeer in de Nederlandse stad, bespr. door <i>C. van den Berg</i>	572
Ingezonden stuk:	
Van zwarte naar vrije markt door <i>M. C. de Lange</i> , met naschrift van <i>Dr C. N. F. Swartlouw</i>	573
Internationale notities:	
Rondom de Parijse graanconferentie	574
Sparen in Engeland	574
Het vreemdolingenverkeer in Zwitserland	575
De Verenigde Staten en het Ruhrgebied	575
Mededeling van de Vereniging Nederlands Fabrikaat	575
Ontvangen boeken en brochures	575
Geld- en kapitaalmarkt	576
Statistieken	576
Bankstaten	576
Uitvoer van Nederlands-Indië in 1946	576
Saldi op korte termijn in de Verenigde Staten	578
Havenbeweging	578
Indexcijfers van groothandelsprijzen	579
De kolonpositie van Nederland	579
Enige indexcijfers van de industriële productie in Nederland	579
Werkloosheid in Nederland	579
Goudproductie	579

DEZER DAGEN

kleur bekennen; er is een stijgende preferentie voor zwart op wit. Men hoeft zich echter nog voor optische effecten.

Formele gelijkheid van visie is in Indonesië thans bijna een feit; men beziet nog slechts de gemeenschappelijke gendarmerie niet door dezelfde bril. Er is weer perspectief; wat de mogelijkheid van een wending ten goede betreft, gelooft althans de Nederlandse regering, getuige haar verklaring voor de Tweede Kamer, niet aan gezichts-

bedrog. Lijden hieraan wellicht de Australische havenarbeiders, die hun boycot op Nederlandse schepen, ondanks de officiële beëindiging, voortzetten?

In Europa is een fata morgana zeldzaam. Alleen Tsjecho-Slowakije moest door Rusland op politieke kleurenblindheid opmerkzaam worden gemaakt; het is thans West-Europa, dat te Parijs vergadert. Procedurekwesties vroegen slechts vier dagen; men wil met spoed de gemeenschappelijke armoede, ten voeten uit getekend, aan de Verenigde Staten voorleggen. Er is een deur op het Oosten opgehouden; men weet echter nog niet, of hierdoor licht of schaduw zal vallen. Economisch is er in elk geval geen andere keus dan te trachten, de zon in het Westen te doen opgaan.

„Wanneer komt de Westenregen, en de zoete zonneschijn daarop?“, vroeg reeds Boutens. Voorlopig is er nog meer zwart dan wit. Engeland tracht thans de consequenties van eventuele invoerbepalingen scherp te stellen. Zo bij monde van Minister Morrison, die steeds meer op de voorgrond treedt; zijn voorstel tot herstel van „mutual aid“ bewijst in elk geval tebeeldingskracht. Frankrijk gaat dollarfondsen opvorderen; het vraagstuk van lonen en prijzen laat er zelfs geen ruimte meer voor illusies. Nederland zag de Vermogensheffing tot wet verheven, de geldzuiveringsmachtiging voor Minister Liefstinck met een jaar verlengd. De kans op inwilliging van de bij de Wereldbank gevraagde lening blijkt intussen iets meer dan een fata morgana.

Wellicht breken echter de eerste stralen reeds door. De Amerikanen willen, samen met de Engelsen — die in hun zône reeds tot uitverkoop van surplusgoederen moesten overgaan —, \$ 300 miljoen van de Wereldbank lenen voor modernisering van de mijnen in het Ruhrgebied. Stijging van de Ruhrkolenproductie is, zo verduidelijkt Generaal Clay, „an indispensable step in aiding the Anglo-American Zones of Germany and the nations of Western Europe, such as France, Belgium, Holland and others, to reach a sound economic basis“. Men beoogt aldus tevens enig licht op het pad van de Amerikaanse en Engelse belastingbetalers te werpen. In dit opzicht zet, in de Verenigde Staten, President Truman zijn licht beslist niet onder de korenmaat: ook de opnieuw ingediende „Tax Bill“ zal zijn veto niet ontgaan.

In India lijkt intussen wel de dageraad een feit. Reeds zijn de gouverneurs-generaal van Hindoestan en Pakistan bekend en geaccepteerd; de twee dominions zullen, in plaats van medio 1948, reeds op 15 Augustus a.s. onafhankelijk zijn. De Engelsen houden bij voorkeur het beeld vrij van storende details.

Zo komt er scherper zicht. Zelfs de — reeds bijna uit het gezichtsveld verdwenen — conferentie te Genève kwam met iets voor den dag: de hoop, dat een eenstemmig rapport aan de Economische en Sociale Raad zal kunnen worden aangeboden. Vandaar, dat nu althans de uitnodigingen voor weer een nieuwe conferentie, te Havana op 21 November a.s., zwart op wit staan.

Economisch-Statistisch Kwartaalbericht

Zo juist

is de eerste aflevering verschenen

UIT DE INHOUD:

Conjuncturele toestand van Nederland, Indonesië, België, Verenigde Staten en Groot-Brittannië;

Internationale geldmarkten en prijsniveaux;

Zwarte prijzen in bezettingstijd.

Jaarabonnement 1947 voor abonné's „E.-S.B.” f 4.-.

Afzonderlijke abonnementen f 6.-.

Beschikbare krachten

Doctorandus economie

bedrijfseconomische richting, met grote belangstelling voor sociale en sociaal-economische vraagstukken, ruime ervaring op het gebied van organisatie, administratie en overheidsbeleid, thans werkzaam in leidende functie, zoekt verandering van werkkring. Br. onder no. 101 aan Boekh. M. Dijkhoffz, Plaats 27, Den Haag.

Maakt gebruik

van onze speciale rubriek „Vacatures” voor het oproepen van sollicitanten voor leidende functies.

SWETS EN ZEITLINGER, Boekverkopers-Uitgevers,
Keizersgracht 471, Tel. 36792, Amsterdam
zouden gaarne kopen de

Economist 1941—1944

Bovendien jaargangen 1918—1919 en bijblad 1857-1858,
en verzoeken om aanbieding.

Abonneert U op

DE ECONOMIST

Maandblad onder redactie van Prof. P. Hennipman, Prof. P. B. Kreukniet, Th. Ligthart, Prof. N. J. Polak, Prof. J. Tinbergen, Prof. H. M. H. A. van der Valk, Prof. C. A. Verrijn Stuart, Prof. G. M. Verrijn Stuart, Prof. Mr. F. de Vries.

Abonnementsprijs f 22,50; franco p. post f 23,30;
voor studenten f 19.-; franco per post f 19,80.

Abonnementen worden aangenomen door den boekhandel en door de uitgevers.

DE ERVEN F. BOHN TE HAARLEM

ROTTERDAMSCH BANKVEREENIGING

200 VESTIGINGEN
IN NEDERLAND

ASSURANTIËN

OP

ELK

GEBIED

Naaml. Venn.

Hollandsche Belegging- en Beheer-Mij.

Anno 1930
Herengracht 320 - Amsterdam

Beheer en Adviesgeving
voor

PENSIOENFONDSEN,
STICHTINGEN,
ONDERNEMINGEN
EN PARTICULIEREN

Commissarissen:

Prof. Ir. I. P. de Vooy;
Drs. J. H. Gispén;
Mr. J. E. Scholtens.

Directie:

Gerlof Verwey;
Dr. F. Ph. Groeneveld;
A. C. Leeuwenburgh.

Behandeling van alle
bankzaken.

* *

Bezorging van alle
assurantiën.

R. MEES & ZONEN

ASSURANTIE-MAKELAARS

AMSTERDAM - ROTTERDAM - S-GRAVENHAGE
DELFT - SCHIEDAM - VLAARDINGEN

N.V. KONINKLIJKE
NEDERLANDSCHE
ZOUTINDUSTRIE

Boekelo - Hengelo

ZOUTZIEDERIJ

Fabriek van:

zoutzuur, (alle kwaliteiten)
vloeibaar chloor
chloorbleekloog
natronloog, caustic soda.

gispén

meubelen en gisolampen

culemborg
amsterdam
rotterdam

Koninklijke
Nederlandsche
Boekdrukkerij
H. A. M. Roelants
Schiedam

DE ARTIKELEN VAN DEZE WEEK.

Mr K. P. van der Mandele, *Het daghet overal.*

In de vele problemen, waarmede de wereld heeft te kampen, valt langzamerhand een steeds duidelijker lijn te onderkennen. Rusland's weigering om aan de besprekingen over de voorstellen van Marshall deel te nemen, behoeft niet te betekenen vijandschap tussen de twee ideologieën, die de aarde thans gaan beheersen.

Europa kent thans zijn taken en plichten. In een krachtige gezond Westelijk-Europa, dat bovenal supernationaal denkt, krijgt Nederland een kans, die het niet voorbij mag laten gaan.

Het is daarbij in de eerste plaats Rotterdam, dat de plicht zal hebben, dienstbaar te zijn aan de hernieuwde openlegging van de Rijnvallei, ten bate vooral van de opbouw van het nieuwe Europa.

Dr. H. W. J. A. Vredegoor, *De voorstellen van Marshall.*

Voor het economisch herstel van West-Europa — indien dit althans binnen niet al te lange termijn wil plaatsvinden — zijn omvangrijke door Amerikaanse credieten gefinancierde goederenimporten noodzakelijk. Zonder deze ligt ontzetting in het vooruitzicht; West-Europa heeft geen andere keus.

Wat de kansen op Amerikaanse hulp betreft: de nog sterk isolationistische krachten in de Ver. Staten zullen waarschijnlijk alleen kunnen worden overwonnen door de daar bestaande vrees voor en afkeer van het communisme.

Een moeilijkheid is, dat de Verenigde Staten weinig voelen voor geleide economie, nationalisaties e.d. Het zou daarom van belang zijn, de Amerikanen erop te wijzen, dat zij door hun hulp het herstel van de vrijheid op economisch gebied zeer wezenlijk zouden bevorderen.

D. Roemers, *Tariefloven.*

Invoering van tariefloven is in vele gevallen niet mogelijk. Waar het wel mogelijk is, moet men er zeker toe overgaan, waarbij productielonen de voorkeur verdienen boven productielonen. Een extra beloning voor arbeiders in kapitaalintensieve bedrijven komt schr. uit het oogpunt van planmatige loonpolitiek niet juist voor. Teneinde het vertrouwen van de arbeiders te winnen, kunnen de tarieven beter in tijdseenheden worden uitgedrukt dan in geldseenheden. Bovendien zullen de arbeidersorganisaties in de tariefcommissies moeten worden ingeschakeld en zullen minimum uurlonen moeten worden gegarandeerd. De tariefspanningen mogen niet te groot zijn. Een vraagstuk blijft de spanning tussen tijdloners en tarieflovers.

G. Greidanus, *Regelingen en plannen op het terrein van de internationale goederenpolitiek.*

Wanneer de productiecapaciteit in de door de oorlog geteisterde landen zich weer zal hebben hersteld, ligt een gemis aan evenwicht tussen vraag naar en aanbod van agrarische stapelproducten weer in het vooruitzicht. Reeds thans worden plannen ontworpen om hieraan het hoofd te bieden, zoals blijkt uit het ontwerp-charter van de I.T.O. en het werk van de F.A.O.

Terwijl de oorspronkelijke „Trade Proposals” afwijzend stonden tegenover goederenovereenkomsten, kwam hierin tijdens de Londense Conferentie, in de herfst van 1946, verandering. Wat de F.A.O. betreft, wordt gewezen op het voorstel voor een „World Food Board”, dat Sir John Boyd Orr aan de in September 1946 te Kopenhagen gehouden conferentie voorlegde, terwijl vervolgens de beginselen worden geschetst, welke de F.A.O. thans een goederenovereenkomsten ten grondslag legt.

UIT BUITENLANDSE BRON.

De levensmiddelenprijzen in Singapore zijn met sprongen in de hoogte gegaan, daar de Regering het niet langer verantwoord achtte om subsidies in de huidige omvang te verlenen. Zo werd de prijs van brood met 20 pCt., voor meel en suiker met 36 pCt. verhoogd; de prijs voor rijst, die reeds eerder sterk was gestegen, werd deze keer niet opnieuw verhoogd. De prijzen voor genoemde artikelen, zo meldt de „Neue Zürcher Zeitung” van 10 Juli, lagen reeds ver boven die van vóór de oorlog.

Russische afzijdigheid ten aanzien van het Marshall-aanbod schijnt, naar „The Times” van 9 Juli jl. mededeelt, verband te houden met verbetering in de binnenlandse economische positie. De industriële productie bijv. moet in het 2e kwartaal van 1947 vergeleken met de overeenkomstige periode in 1946 met 15 pCt. zijn vooruit gegaan. Wat de agrarische productie betreft: „The Soviet-harvest in reported to be good and above recent levels and there will no doubt be an exportable surplus for necessitous countries politically worth helping”, aldus „The Economist” van 12 Juli jl.

Het Amerikaanse boerenbedrijf vereist, volgens een verslag van het Amerikaanse ministerie van Landbouw, op het tegenwoordige hoge peil slechts 2/3 van het aantal werkkrachten, dat in 1920 voor een gelijke opbrengst nodig zou zijn geweest. Met de in 1920 toegepaste werkmethode zou de landbouwopbrengst van het lopende jaar ongeveer 30 milliard werkuren hebben vereist. Als gevolg van technische verbeteringen zal dit werk dit jaar slechts 21 milliard werkuren vereisen.

De prijs van het brood in Frankrijk, hoofdvoedsel van de bevolking aldaar, zal tot 22 francs per kilo, dat is iets meer dan 100 pCt., worden verhoogd. Reden: verhoging van de tarweprijzen van regeringswege van 1.200 frs. per quintaal tot 1.850 frs. per quintaal. Vele boeren, aldus bericht de „New York Herald Tribune” van 12 Juli jl., zijn anders niet bereid om hun tarwe af te leveren. In de lente weigerden zij reeds, na de schade door de strenge winter veroorzaakt, „to proceed to a second sowing”.

De economische positie van Australië aan het eind van het financiële jaar 1946—1947 is, naar „The Observer” van 13 Juli jl. verneemt, zeer gunstig te noemen. Enkele cijfers: Het actieve saldo van de handelsbalans bedraagt 120 miljoen Australische ponden. De wolproductie bracht 78 miljoen Australische ponden op. De inkomsten bedroegen 26 miljoen meer dan werd begroot, de uitgaven 14 miljoen minder.

Het suikerrantsoen in Engeland zal, in tegenstelling tot „more austerly” in andere sectoren, met 25 pCt. worden vermeerderd. Dit is de eerste wijziging, die in de ransoenering van dit artikel, aldus „The Investors' Chronicle” van 12 Juli jl., sinds 7 jaar heeft plaats gevonden.

Australië wil Engeland hulp bieden door gedurende de komende 12 maanden voor 100 miljoen Australische ponden goederen — niet alleen voedsel — aan Engeland te leveren. De Australische Regering stelt een terugbetaling voor over 20 of 25 jaar, waarbij geen interest zal worden gerekend. Indien andere Dominions het Australische voorbeeld zouden volgen, zal dit een grote verlichting van Engeland's moeilijkheden betekenen. Aldus de „Records and Statistics” van „The Economist” van 12 Juli jl.

HET DAGHET OVERAL ¹⁾.

Het is nog geen zes maanden geleden toen ik tot u spreken mocht over de taak van Nederland bij het herstel van Europa; ik had het toen al ruimer kunnen nemen en kunnen spreken over het herstel van de wereld. Maar de wereld lag toen nog bedekt met de sluier van de nevelen, die na de beëindiging van de strijd overal waren nedergedaald en die het uitzicht beletten: hoe, waarheen, waarom? En als door een wonder, neen, meer dan door een wonder, door baanbrekend politiek inzicht wordt links en rechts en hier en ginder die duistere, ondoordringbare sluier weggenomen en begint het daglicht, althans de ochtendschemering, door te breken. Men begint nu te begrijpen het „waarheen” en het „waarom”.

* * *

In India en Indonesië, in Duitsland en de Donaulanden, in Iran en Irak, in Arabië en Afrika en elders lagen problemen opgestapeld als in een kluwen, die nauwelijks te ontwarren leek. Maar zie, stuk voor stuk, land voor land, vraagstuk voor vraagstuk wordt ter hand genomen en met eindeloos geduld bestudeerd en bediscussieerd en soms in een commissie, soms in een Council, soms in een Foreign Office en dikwijls, dank zij genie en visie, tot een oplossing gebracht of althans zo duidelijk geformuleerd, dat maar één conclusie getrokken kan worden en één koers uitgezet: „dat wat komen moet”.

Zo werd aan India op de meest royale wijze volkomen zelfstandigheid verleend, maar het wist er geen weg mee: de oude vete van Hindoes en Moslims kon zelfs onder het zonlicht van de volle vrijheid niet geslecht worden. Eindeloze overwegingen, eindeloze besprekingen, tot opeens het doek opging en India in Dominion-status een „workable” geheel bleek te kunnen zijn. Het vechten en moorden heeft plotseling opgehouden. De lijn is gevonden.

Zover is het in Indonesië nog niet helemaal, maar toch: de grenzen van het mogelijke en het onmogelijke zijn benaderd en de Regering blijkt nu toch een lijn te weten en weet nu ook wel dit: dat zij niet gedogen mag, dat Djocja alleen over de vierentwintig andere stammen van onze archipel — Batakkers en Bantammers, Atjehers en Alfoeren, Madoerezen en Menadonezen, om er maar enkele te noemen — gaat regeren en de haas spelen. En zo is toch, ondanks alle geheimzinnigheid, duidelijkheid in de duisternis gekomen.

Afrika: Terwijl Engeland Egypte met elegante zwier verlaat en Downingstreet dit plan uitvoert en doorzet, ondanks de ontsteltenis in de Huizen — de afbraak van het Empire! —, stelt het zich des te vaster in Oost-Afrika en is op grootsche schaal ontginningen begonnen om zich onder alle omstandigheden te verzekeren van die allernoodzakelijkste producten, welke haar elders wellicht zouden kunnen gaan ontbreken. Beweging en nieuw licht ook in andere stukken van het werelddeel. De Verenigde Staten klampen zich vast aan de Westkust, in Dakar, de overkant van de Western Hemisphere, en laten zich — duidelijke aanwijzing — geducht vertegenwoordigen op het honderdjarig feest van Liberia. Smuts, in Zuid-Afrika, wijst nu onverbiddeijk verdere immigratie van Indische elementen van de hand en richt zijn ogen naar streken, noordelijker dan Rhodesia. Marokko zal in de vaste handen van de geallieerden blijven, ondanks demonstraties van des Sultans zoon, en Tripolitanie zal, op bepaalde voorwaarden, weer aan Italië in handen worden gegeven. Over de Afrika-politiek is een grote klaarheid gekomen.

Het nabije Oosten: Palestina moet, gezien de pijpleidingen, gepacificeerd worden en zal onder toezicht van de Engelsen moeten blijven, die niets zullen nalaten om de goede verhouding met de Arabische Staten te con-

solideren. De bedreiging in het Noorden van Iran is teruggedrongen, en het vlagvertoon van een Amerikaans vliegkampschip in de Gouden Hoorn sprak duidelijke taal.

In de Balkan schijnt Griekenland bevrijd van gecamoufleerde invasies vanuit de Noordelijke gelegen staten. De Donaulanden staan sterk onder bepaalde invloeden, die zich, soms onverwacht, scherp aftekenen.

Maar het allerbelangrijkste is, dat het Duitse vraagstuk plotseling in een nieuw en helder licht is geplaatst. Na de nooit genoeg te prijzen rede van Marshall en na de van bijna alle zijden ontvangen verzekeringen, dat men mee wil werken en vooral spoedig mee wil werken, zal West-Europa, indien het verstandig werk wil doen, maar daardoor ook Duitsland, worden geholpen. Sombere sluiers hangen sedert de wapenstilstand over Duitsland. Zeker verdiend en het is ook zeker goed, dat de bevolking aan den lijve heeft ondervonden, wat een barre winter in een van alles verstoken land betekent. Maar zij zal nu op verstandige wijze moeten worden geleid en aan het werk gezet, omdat Duitsland toch altijd nog het hart van Europa is en omdat de economie van Europa nu eenmaal staat en valt met een levend of een vernietigd Duits volk. Van nu af aan kan en mag Duitsland weer aan zijn opbouw gaan denken.

* * *

Generaal Marshall heeft van één kant geen bijval gekregen: Rusland. Men had gehoopt, dat de nevel, die nog altijd over Moskou hing, zou kunnen optrekken en dat de politieke zon óók in het Oosten zou gaan rijzen. Er is geen onzekerheid meer, maar de nevel is niet weggenomen: hij is bezig zich te verdichten en zal kunnen worden tot een donkere onweersbui. Het kan, maar het kan óók anders. Het Kremlin heeft nu gekozen: het trekt zich binnen zijn muren terug en zal zijn eigen politiek drijven met zijn sateliet-staten zonder Amerika en zonder de rest van Europa. Maar het *behoeft* niet te betekenen vijandschap tussen de twee ideologieën, die de aarde nu gaan beheersen: Generalissimo Stalin heeft met de grootste nadruk verklaard, dat zij naast elkaar in vrede kunnen leven. Hierop moet óók de politiek van het Westen steeds gericht blijven, hoe moeilijk de contacten en hoe bijna onoverkomelijk de conflicten zullen zijn. Alléén al de vredesverdragen met Duitsland en met Oostenrijk (het arme) komen voor als onmogelijkheden. Maar de wereld weet nu en Europa weet nu overduidelijk, hoe de zaken staan en waar de obstakels liggen en wat hun taken en hun plichten zijn.

* * *

Europa vooral. Als men erin zou slagen te komen tot één krachtig, gezond Westelijk-Europa, dat niet alléén nationaal, maar bovenal óók supernationaal denkt; als men er werkelijk in zou slagen om van Noord tot Zuid de landen te doordringen van een „Europese geest”, van een geest, die niet alleen maar vraagt en neemt, maar die vooral helpt en geeft en die bereid is zijn deel in de gemeenschappelijke taak te vervullen, dan is er inderdaad hoop, dat Moskou eerbied zal hebben voor een dergelijk sluitend geheel en zijn uitspraak zal moeten bevestigen, dat de twee groeperingen naast elkaar kunnen leven en met elkaar zullen moeten samenwerken.

Europa vooral. Nederland vooral. Nederland heeft, in het nauw gedreven, hier en daar „de bedelaar uitgehangen”, zoals iemand doen moet, die met angstgevoel een mogelijk bankroet voelt naderen en zenuwachtig turen moet naar de bodem van de casetten met dollars en andere harde munt. Dat moet nu uit zijn en kan ook uit zijn. Nederland zal zijn papieren bloot moeten leggen en nu niet alleen maar papieren met grenscorrecties en mijnconcessies. Zij zullen nu moeten bevatten al wat geproduceerd wordt en wat geproduceerd kan worden „to the common benefit”. Het zal, zich schikkende naar het geheel, de financiering van die productiemiddelen

¹⁾ Inleiding tot de vergadering van de Kamer van Koophandel en Fabrieken te Rotterdam op 14 Juli 1947.

uit het gemeenschappelijk fonds mogen vragen, waardoor het in staat zal zijn zijn rol in het Europese concert waardig te spelen, waardig voor een land, dat nog altijd op de oude roem leeft van internationaal te kunnen, te denken en te handelen. Slecht zou het er voor ons uit zien, als het ogenblik van nu niet begrepen en gegrepen werd. Nederland krijgt nog eens een kans, en welk een kans.

Nederland vooral. *Rotterdam vooral*. Duitsland, het is zoeven gezegd, is nog altijd het hart van Europa; de Rijn en de Ruhr zijn de hartaderen en Rotterdam, de natuurlijke open haven van de Rijn; de pols. Bij de pols kan men voelen, hoe snel het bloed het lichaam doorstroomt; meer dan ergens elders zal men er weten, à la minute, als door de peilstand van de rivier, of er in het Rijnland en eromheen opgang of neergang is in het economisch leven. Op Rotterdam zal dus de zware plicht komen te rusten om meer dan welke stad ook en meer dan welk land ook zich aan te gorden om dienstbaar te zijn aan de openlegging opnieuw van de Rijnvallei, niet in de eerste plaats ten eigen bate, niet in de eerste plaats ten bate van het vaderland, maar in de eerste plaats voor het grote onbaatzuchtige doel van de opbouw van het nieuwe Europa.

* *

De vorige maal tot u sprekend, veroorloofde ik mij u aan te zetten om naast de wederopbouw van eigen bedrijf en stad en haven de wederopbouw van een nieuw Europa niet uit het oog te verliezen. Vergeef het mij, als ik vandaag deze aansporing herhaal en verdubbel en met nadruk nogmaals van u vraag te doen, wat in dit nieuwe Europa uw hand te doen vindt, met zoveel heilig vuur, met zoveel grootse allure, met zoveel weergaloeze inspanning, met zoveel volledige overgave, dat men dezerzijds en generzijds van de oceaan, in de parlementen en aan de congresstafels, op straat en in de kranten, zal denken en zeggen en schrijven:

„Het daghet in Nederland”.

K. P. VAN DER MANDELE.

DE VOORSTELLEN VAN MARSHALL.

De dreigende ineenstorting in West-Europa.

Het is merkwaardig, hoe weinig besef men in Nederland, evenals trouwens in geheel West-Europa, tot voor kort had van de ernstige economische, sociale en politieke crisis, welke ons binnenkort bedreigt. Zelfs na de uitlatingen hieromtrent van vooraanstaande persoonlijkheden in Amerika en Europa dringt een dergelijk besef slechts langzaam door. Psychologisch is dit wellicht als na-oorlogs verschijnsel verklaarbaar. Immers, naarmate het leven in de oorlogsjaren geestelijk en materieel somberder werd, heeft men zich meer vastgeklampt aan de hoop op de komende vrede, die een herstel van vrijheid en welvaart zou brengen. In materieel opzicht zijn de hooggestemde verwachtingen echter danig teleurgesteld. De economische welvaart vertoonde slechts een zeer traag herstel en bleef belangrijk beneden het niveau van vóór de oorlog.

Dat nu dit trage herstel, waarover men zo ontevreden is, binnenkort nog dreigt mis te lopen, kan men zich klaarblijkelijk eenvoudig niet voorstellen. De mogelijkheid is er echter niet minder reëel om. Het is nu eenmaal een feit, dat de voorraad kapitaalgoederen en duurzame consumptiegoederen in Europa, met name in het geïndustrialiseerde Westen, tengevolge van de oorlog een onheilspellende aderlating heeft ondergaan, zodat voor een herstel hiervan en daarmee van de welvaart tot het oude niveau, omvangrijke door Amerikaanse credieten gefinancierde goederenimporten noodzakelijk zijn, indien dit herstel ten minste binnen niet al te lange termijn wil plaatsvinden.

Wat de consequenties zullen zijn van een wegvallen van de Amerikaanse credieten, kan aan de hand van de cijfers van de in- en uitvoer van Nederland goed worden uiteengezet. Houdt men rekening met het feit, dat met het ophouden der Amerikaanse credietverlening aan het buitenland de bereidwilligheid tot credietverstrekking van andere landen practisch geheel zou verdwijnen, dan zou dit betekenen, dat na gebruikmaking van de beperkte reserves aan beschikbare buitenlandse deviezen en goud de invoer bij de huidige verhoudingen ongeveer gehalveerd zou moeten worden. Er is geen analyse van de invoer voor nodig om tot de conclusie te komen, dat de gevolgen hiervan catastrofaal zouden zijn, met name voor een land als het onze, dat zozeer op de buitenlandse handel is aangevoelen.

Buitenlandse handel van Nederland

in mln. gulden.

	Invoer	Uitvoer	Saldo
1946	2.305	785	1.520
1947 (5 mnd.)	1.466	621	845

Men bedenke hierbij, dat voor het beperkte deel, dat de ingevoerde goederen van luxueuse aard zijn, zij een ruil-object vormen voor overeenkomstige Nederlandse goederen. Een beperking van de invoer van deze artikelen zou dan ook geen zin hebben, want zij zou leiden tot een even grote daling van de export en slechts ongewenste afzetmoeilijkheden en stagnatie in Nederlandse bedrijfstakken tengevolge hebben. Men kan dan ook wel zeggen, dat die goederen, waarvan een beperking van de invoer inderdaad zou leiden tot een vermindering van het deficit op de betalingsbalans, goederen zijn, waarvan de verkrijging voor Nederland van groot gewicht is. Voor een deel betreft dit goederen, die noodzakelijk zijn voor het herstel van het productie-apparaat en aldus van de productie. Voor een ander deel betreft het grond- en hulpstoffen, waarvan een beperking van de invoer zou leiden tot een meer dan overeenkomstige inkrimping der productie, want tot een onregelmatige productie, het ontstaan van bottle-necks enz. De funeste gevolgen van een beperking van de invoer van meststoffen behoeven geen verdere toelichting. Wat tenslotte een vermindering van de invoer van voedings- en genotmiddelen betreft, deze zou niet alleen voor ons allen onaangenaam zijn, maar bovendien de arbeidsproductiviteit en daardoor de productie ongunstig beïnvloeden.

De door een en ander tot stand komende vermindering der productie zou vervolgens tot een verdere inkrimping van de invoer leiden enz. enz. Hierbij komt nog, dat het voor de Overheid, althans voorlopig, uiterst moeilijk zal zijn, de samenstelling van de resterende invoer zodanig te regelen, dat de schade zo gering mogelijk blijft. Van een ineenstorting van het internationale ruilsysteem, waarom het hier gaat, zijn de concrete repercussies immers practisch niet te voorzien en er is geen sprake van, dat in dergelijke omstandigheden de ontwikkeling kan worden beheerst. Aan de andere kant zal, wat het binnenland betreft, bij een dergelijke gang van zaken van een geleidelijke afbouw van de overheidsbemoeienis uiteraard niets komen; integendeel, hoe groter de schaarste, hoe groter nu eenmaal het overheidsingrijpen is: een ongunstige factor voor het herstel der welvaart te meer.

Hiermede is het sombere beeld echter nog niet volledig. De toeneming van de spanning tussen lonen en prijzen, welke het gevolg van de geschetste gang van zaken zal zijn, zal ongetwijfeld leiden tot een versterking der sociale spanningen, welke enerzijds de productie ongunstig zal beïnvloeden en anderzijds de spiraal van loon- en prijsstijgingen zal bevorderen. Vooral echter in landen als Frankrijk en Italië, waar nu reeds chaotische toestanden heersen, zou een verdere toeneming van de sociale onrust ernstige consequenties dreigen te hebben, waarbij zelfs een burgeroorlog niet uitgesloten moet worden geacht. In

dit opzicht is verder van belang, dat de discussies over de Amerikaanse credieten aan Europa, ook al zouden deze geen resultaat hebben, tot een ernstige verscherping van de tegenstelling tussen Oost en West zullen leiden. Het is dan ook niet ondenkbaar, dat — zoals waarschijnlijk het belangrijkste argument in de komende debatten in het Amerikaanse congres zal worden — Rusland in geval van een economische ineenstorting in West-Europa zal trachten in de strijd om de macht met de Verenigde Staten een beslissende slag te slaan.

Uit het voorafgaande blijkt het grote belang van West-Europa bij de voorstellen van Marshall. Het moge waar zijn, dat deze voorstellen zullen leiden tot een zekere mate van economische aaneensluiting van West-Europa, welke tot dusverre afstuitte op de vrees Rusland te mishagen, genoemde voorstellen mogen zelfs het gevaar in zich houden, dat West-Europa, gevaarlijk gelegen op een van de aanrakingspunten der twee wereldmachten, aldus tegen wil en dank wordt ingeschakeld in een steeds scherper tegenover Rusland komend te staan Amerikaans blok. West-Europa heeft practisch geen andere keus.

De kansen op hulpverlening door Amerika.

Zoals bekend is, had men oorspronkelijk na de stopzetting van de leveranties volgens de leen- en pachtwet en het geleidelijke ophouden van de credietverstrekking door de import- en exportbank, de Wereldbank gedacht als middel tot financiering van het Europese herstel door Amerikaanse dollars. De hiervoor nodige aantrekking door de Wereldbank van geldmiddelen bij het Amerikaanse publiek stuit echter op grote weerstanden. Behalve de weinig plezierige herinneringen aan de herstellingen na de eerste wereldoorlog, is hiervoor vooral de politieke ontwikkeling in Europa verantwoordelijk. Niet alleen heeft de Amerikaanse kapitaalbezitter weinig vertrouwen in geleide economie, nationalisaties enz., maar bovendien draagt de politieke onrust in verschillende landen, alsmede de machtsuitbreiding van Rusland er niet toe bij Europa als een veilig beleggingssterrein te beschouwen. Men bedenke hierbij, dat, evenals de gemiddelde Europeaan er slechts een zeer flauw begrip van heeft, waar bijv. Tennessee of Nebraska ligt, de gemiddelde Amerikaan niet bijzonder op de hoogte is met de geographie van Europa en daardoor de neiging heeft alle Europese-landen over één kam te scheren. Daarom doen bijv. de recente gebeurtenissen in Hongarije grote afbreuk aan de neiging om gelden in Europa te beleggen. Men houde verder in dit verband voor ogen, dat de afstand van Nederland, België en Frankrijk tot de Russische zone in Duitsland minder dan een tiende bedraagt van de afstand van New York naar San Francisco.

Uit het falen van de particuliere credietverlening al of niet door middel van de Wereldbank heeft Marshall de onafwendbare conclusie getrokken: willen de Verenigde Staten het ontstaan van een economische en politieke chaos in Europa voorkomen, dan is het noodzakelijk, dat de Amerikaanse Staat binnenkort, vóórdat de nog lopende credieten zijn uitgeput, overgaat tot beschikbaarstelling van gelden aan Europa (en Azië) tot het omvangrijke bedrag van 5 milliard dollar per jaar. Bij deze voorstellen heeft hij de steun gekregen van enkele vooraanstaande Republikeinen alsmede van bekende Amerikaanse publicisten. Toch is het geenszins zeker, dat het congres met Marshall mee zal gaan. Het gemiddelde congreslid is, evenals de gemiddelde Amerikaanse kiezer, niet zo verziend als de leidende politici. En per slot van rekening brengt de steun van Europa een groot offer voor de Amerikanen mede. In dit opzicht zij er aan herinnerd, dat de door het congres voorgestelde belastingverlaging onlangs schipbreuk heeft geleden op het veto van president Truman, die als voornaamste reden voor zijn houding de toekomstige steunuitgaven aan Europa opgaf. De voorgestelde belastingverlaging hield bij een totaal bedrag van

\$ 4 milliard de volgende belangrijke verlagingen in: voor inkomens beneden \$ 1.400, van \$ 1.400 tot \$ 136.700, van \$ 136.700 tot \$ 302.000 en boven \$ 302.000 resp. 30 pCt., 20 pCt., 15 pCt. en 10,5 pCt. Zal het congres nu wél de uitgaven goedkeuren, die de voorgestelde belastingverlaging verhinderde?

Daarbij komt verder, dat — zoals senator Taft herhaaldelijk naar voren brengt — de spanning tussen lonen en prijzen, waaronder de grote massa van de loontrekkers ook in Amerika te lijden heeft, voornamelijk het gevolg is van de inflationaire uitwerking van het exportprogramma. Deze inflationaire uitwerking zal echter ten dele worden gecompenseerd door de deflationaire invloed van de handhaving van hoge belastingen. Bovendien zal deze factor wellicht in het komende najaar veel aan waarde hebben verloren, indien nl. de vrij algemeen verwachte terugslag in de conjunctuur inderdaad een feit zal zijn. In dit geval zal de inflationaire invloed van de hulpverlening aan het buitenland zelfs eerder een factor ten gunste van deze hulp betekenen, in zover de regeringspartij in het komende verkiezingsjaar ongaarne een belangrijke conjunctuurdaling zou zien.

Met dat al blijft het de vraag, of de gemiddelde Amerikaan er veel voor voelt zich belangrijke offers te getroosten voor het op de been helpen van het zover afgelegen Europa, dat de hinderlijke gewoonte bezit maar niet tot rust te willen komen: laat Europa zich zelf helpen en zijn eigen ruzies uitvechten, luidt de isolationistische gedachtengang. Waarschijnlijk zullen de nog sterke isolationistische krachten alleen kunnen worden overwonnen door de in Amerika bestaande vrees voor en afkeer tegen het communisme. Om de balans in hun voordeel te doen omslaan, zullen de voorstanders der hulpverlening dan ook zonder twijfel de bezwaren tegen het communisme en de Russische methoden in Europa alsmede de gevaren van een opdringen van Rusland voor Amerika breed uitmeten en zeer plastisch voorstellen. Vandaar dat — zoals hiervoor reeds is opgemerkt — de discussie over de hulpverlening aan Europa er toe zal leiden de tegenstelling tussen Oost en West verder te vergroten.

Europese plannen in verband met een Amerikaanse hulpverlening.

Zoals bekend is, heeft Marshall aan de Europese landen voorgesteld om zelf met een gezamenlijk plan voor wederopbouw en samenwerking te komen. Hierover zijn de Europese staatslieden druk aan het beraadslagen. In de eerste plaats is men bezig om de importbehoeften van de afzonderlijke staten met inachtneming van de productiemogelijkheden in Europa zelf samen te bundelen. Men zal hierbij waarschijnlijk gaan in de richting van de oprichting van commissies op „functionele basis”; volgens de plannen van het „Chathamhouse” instituut voor internationale aangelegenheden in Londen, die oorspronkelijk nog gedurende de oorlog door Prof. Mitrany zijn geformuleerd. Enkele van dergelijke commissies, zoals de kolencommissie, zijn trouwens reeds opgericht en hebben reeds hun nut bewezen. De samenstelling van een dergelijk importprogramma is uiteraard een eerste vereiste, en de aldus geraamde behoeften zullen meer overeenkomen met de werkelijke behoeften dan indien ieder land afzonderlijk zijn importbehoeften t.o.v. Amerika bepaalt zonder goed-rekening te kunnen houden met de leveringsmogelijkheden van andere Europese landen. Bovendien heeft een gigantisch gezamenlijk importprogramma het voordeel Amerikaanse leveranciers voor de hulpverlening te interesseren. Gezien de invloed van de zgn. pressure groups in het congres is dit voor de kansen van Marshall's plannen niet zonder belang.

Waarschijnlijk is een dergelijk importprogramma echter onvoldoende om de Amerikaanse openbare mening de prikkel te geven, die nodig is om haar gunstig voor de plannen van Marshall te stemmen. In het algemeen hebben de Amerikanen weinig sympathie voor het bestaan van al die afzon-

derlijke, elkaar veelal bestrijdende, kleinestaatjes in Europa en als zij zich dan offers getroosten om Europa op de been te helpen dan zullen ze geneigd zijn te eisen, dat Europa als tegenprestatie nu maar eens eindelijk verstandig dient te worden en zich nauw moet aaneensluiten. Why not a United States of Europe?

De vraag is daarom, wat wij in Europa kunnen doen om aan deze begrijpelijke en niet geheel onredelijke verlangens van de Amerikanen tegemoet te komen zonder ons te begeven in plannen, waarvoor wij, laten wij zeggen, nog niet rijp zijn, zoals bijv. de plannen voor een West Europees Parlement. Een volledige economische Unie wellicht? Ook deze komt m.i. niet serieus in aanmerking, omdat een goed functionerende economische Unie politieke eenheid als voorwaarde heeft.

Meer reëel is het idee van een Europese douane-unie, hetwelk o.a. door de Londense Economist is geopperd. Wij, in België, Nederland en Luxemburg weten echter maar al te goed wat voor moeilijkheden een dergelijke Unie ontmoet, die in casu slechts twee verwante, zeer bevriende landen betreft en tot stand komt in een tijd, dat de belangentegenstellingen tengevolge van het bestaan van een sellers' market nog slapende zijn. Dat de verwezenlijking van bijv. een West-Europese douane-unie, zoal mogelijk, uiterst moeilijk zal zijn, staat dan ook wel vast. Maar wellicht vormt de dreigende economische ineenstorting in Europa de aanleiding op dit gebied iets tot stand te brengen, wat anders onmogelijk zou zijn en waarvan toch eigenlijk alle betrokken landen slechts voordeel kunnen ondervinden.

Er bestaat tenslotte nog een andere manier om aan de Amerikaanse verlangens inzake de hulpverlening aan Europa tegemoet te komen. Zoals bekend is, moet men in de Verenigde Staten weinig hebben van geleide economie, nationalisatie e.d. Eén der republikeinse kandidaten voor het presidentschap, Stassen, heeft na een rondreis door Europa dan ook voorgesteld ons werelddeel op grootscheepse wijze te hulp te komen, mits wij zouden ophouden met de voortdurende nationalisaties enz. Het is niet onwaarschijnlijk, dat in het congres nog vele stemmen in die richting zullen opgaan: als die Europeanen onze hulp tegen het communisme nodig hebben, dan moeten ze ook maar eens ophouden met hun „communistiche” staatsingrijpen in het economische leven. Het is duidelijk, dat hier een gevaarlijk punt voor het welzijn van de actie van Marshall ligt. In feite zouden dergelijke voorstellen immers kunnen worden opgevat als een inbreuk op de soevereiniteit en zouden zij in de betrokken landen op grote weerstanden kunnen stuiten.

Het is echter m.i. mogelijk dergelijke moeilijkheden te voorkomen, ja, zelfs de aanvaarding van de hulpverlening door het congres te bevorderen, indien men de Amerikanen duidelijk weet te maken, dat — wat men daar te lande stellig zeer onvoldoende beseft — het overheidsingrijpen in West-Europa in zeer belangrijke mate samenhangt met de bestaande schaarste. Juist de Amerikaanse hulp en de ermede gepaard gaande geleidelijke verdrijving der schaarste zou een geleidelijke vermindering van het overheidsingrijpen mogelijk maken, welk ingrijpen zonder die hulp gedurende een onafzienbaar aantal jaren zou moeten worden voortgezet. Op deze wijze zou de Amerikanen onder ogen kunnen worden gebracht, dat zij door hun hulp het herstel van de vrijheid op economisch gebied zeer wezenlijk zouden bevorderen. Het verdient dan ook alle aanbeveling een plan op te stellen van geleidelijke afbouw van de prijs-, distributie- en rantsoeneringsvoorschriften alsmede van de deviezencontrole en in nauw verband met dit laatste een plan tot herstel van het multilaterale betalingsverkeer. Het lijkt niet aan twijfel onderhevig, dat een dergelijk plan de kansen op het verkrijgen van Amerikaanse hulp aanzienlijk zou verbeteren.

Dr H. W. J. A. VREDEGOOR.

TARIEFLONEN.

De arbeidsproductiviteit staat in ons land terecht nog steeds in het middelpunt van de belangstelling. Immers, wanneer wij ons willen bevrijden uit de economische moeilijkheden, waarin wij nog steeds verkeren, zal het noodzakelijk zijn, deze arbeidsproductiviteit aanmerkelijk op te voeren. Het is bekend, dat de arbeidsproductiviteit (hieronder te verstaan de productie per arbeider per bepaalde tijdseenheid) door verschillende factoren wordt bepaald, zoals kwaliteit van de machines, organisatie van de onderneming, kwaliteit van de grondstof en last but not least de arbeidsprestatie. Het is goed, zich er duidelijk reken-schap van te geven, dat de arbeidsprestatie slechts één van de factoren is, die de arbeidsproductiviteit bepalen.¹⁾

De andere factoren, die de arbeidsproductiviteit bepalen, moeten zeker in het middelpunt van de aandacht staan, in het bijzonder voorzover wij in staat zijn, deze factoren wezenlijk te beïnvloeden; hierbij moet speciaal gedacht worden aan de organisatie van de onderneming. Inmiddels is voor de arbeiders het vraagstuk van de arbeidsprestatie van de grootste betekenis, omdat zij in staat zijn, in het bijzonder deze factor te beïnvloeden. In verband hiermede is van belang, dat Minister Beel in zijn bekende redevoering over lonen en prijzen van 4 October 1946 heeft medegedeeld, dat de Regering in het algemeen de lonen niet verder wilde verhogen, doch dat zij bereid was, loonsverhogingen toe te staan, indien in bepaalde bedrijven sprake was van een stijging van de arbeidsproductiviteit. In verband hiermede staat sedertdien het vraagstuk van de tarieflonen op iedere agenda van vergaderingen over af te sluiten loonovereenkomsten.

Het is een feit, dat het in vele gevallen niet mogelijk is om tot tarieflonen over te gaan. Wanneer de arbeider in het geheel geen invloed heeft op het tempo, waarin het productieproces verloopt, en hierbij volkomen afhankelijk is van de machine, zal de invoering van tarieflonen niet mogelijk zijn. Moeilijkheden bestaan ook in die bedrijven, waar de kwaliteit van het product een grote rol speelt. Immers, hier kan opvoering van het tempo van de arbeid gepaard gaan met minder zorg voor de kwaliteit, hetgeen de waarde van de te produceren eenheden ten eerste kan reduceren, zodat tarieflonen hier grote nadelen kan medebrengen. Als laatste voorbeeld noemen wij die bedrijven, waar het werk zeer gevarieerd is, zodat het uiterst moeilijk is, tarieven voor de afzonderlijke bewerkingen te bepalen.

Echter, al kan het tariefloon niet overal worden ingevoerd, dit behoeft geen reden te zijn om in andere bedrijfstakken, waar dit wel mogelijk is, invoering achterwege te laten. In vele bedrijfstakken bestaan dan ook bepalingen omtrent beloningen voor werken in tarief.

Hierbij moet men zich steeds realiseren, dat dergelijke systemen het gevaar medebrengen, dat de algemene loonpolitiek, welke de Regering wenst te voeren, wordt doorbroken. De Regering staat nog steeds op het standpunt, dat een algemene loonsverhoging, een zgn. derde loonronde, niet kan worden getolereerd. Wij willen in dit artikel niet bespreken, in hoeverre dit standpunt juist is, maar wanneer wij hiervan uitgaan, is het duidelijk, dat invoering van tarieflonen een middel kan zijn om verkapte loonsverhogingen goedgekeurd te krijgen. In verband hiermede is het College van Rijksbemiddelaars, dat als uitvoerder van de loonpolitiek van de Regering functioneert, gedwongen, een maximum aan de tarieflonen te stellen, dat in vele gevallen niet meer dan 10 pCt. bedraagt. Deze tariefspanning is te klein om een stevige prikkel te vormen tot opvoering van de prestatie. Toch is het, op grond van bovenstaande feiten, niet mogelijk zonder garantie verder te gaan met het toestaan van beloningen voor werken in

¹⁾ Zie o.a. Dr P. J. Verdoorn in „Economische Voorlichting” van 8 Mei 1947.

tarief. Daarom stelt het College van Rijksbemiddelaars thans voor grote tariefspanningen veelal de eis, dat bij het behalen van deze grotere premies ook inderdaad een evenredig hogere prestatie wordt verkregen. Men wil dan een wetenschappelijk verantwoord tariefsysteem, waaraan men bij looncontrôles houvast heeft, zodat misbruik, teneinde tot loonsverhogingen te komen, kan worden gestraft.

Het is duidelijk, dat het op korte termijn niet mogelijk zal zijn om in alle bedrijfstakken, waar tariefloos mogelijk zijn, tot dergelijke systemen te komen. Daartoe ontbreekt in Nederland eenvoudig het deskundig apparaat, waarbij men de vraag, of werkgevers en arbeiders bereid zijn om aan de totstandkoming van een dergelijk systeem mede te werken, buiten beschouwing kan laten, ofschoon hier op zichzelf ook wel enige twijfel op zijn plaats is.

Men kan bij de vaststelling van de tarieven uitgaan van de prestaties van de arbeiders dan wel van de productie. Het is duidelijk, dat het eerste systeem juist is. Immers, de productie van de arbeider wordt ook door andere factoren dan zijn eigen prestatie bepaald, zodat het niet redelijk moet worden geacht, hem individueel de voordelen van deze hogere productie te geven, indien deze niet het gevolg is van zijn eigen prestatie. Inmiddels moet worden vastgesteld, dat in de praktijk de tarieven veelal juist op deze productie zijn gebaseerd. Het is veel eenvoudiger, de productie per arbeider te bepalen dan de prestatie, en in verband hiermede is het vaak ook technisch niet anders mogelijk; dit betekent echter niet, dat het theoretisch de meest juiste oplossing is.

Men heeft wel de vrees uitgesproken, dat het baseren van het loon op de productie tot inflatie kan leiden. Dit komt ons niet juist voor. Wanneer de productie stijgt, kunnen de geldinkomens omhoog gaan, onafhankelijk van de factoren, die deze stijging van de productie hebben teweeg gebracht.

Een geheel andere vraag is, of het onder de huidige omstandigheden gewenst is om productiestijgingen; die niet het gevolg zijn van verhoogde prestaties van de arbeiders, aan deze arbeiders ten goede te laten komen.

In verband met het feit, dat er in Nederland nog steeds geen evenwicht is tussen consumptie en productie, zou men hieraan kunnen twijfelen, doch daarmee is de stelling in zijn algemeenheid, dat productielonen in tegenstelling met prestatielonen tot inflatie leiden, niet bewezen. Wanneer de economische omstandigheden n.l. anders liggen — wij denken bijv. aan de economische situatie in Nederland in de dertiger jaren — zou deze stelling zelfs fataal kunnen zijn. Ook dan kan het echter onbillijk zijn om een hogere productie, die niet veroorzaakt wordt door de prestatie van de arbeiders in de desbetreffende bedrijfstak, aan deze arbeiders toe te rekenen, doch de stijging van de arbeidsproductiviteit kan in een dergelijke periode wel degelijk ten goede komen aan de arbeidersklasse in zijn geheel, zonder dat hier van een inflationistische beweging sprake behoeft te zijn. Onder de huidige omstandigheden kan men zeggen, dat prestatie loon de voorkeur verdient boven productie loon, omdat dit de bestaande inflationistische tendenties verzwakt.

De arbeiders hebben in het algemeen bezwaar tegen de invoering van het tariefsysteem, hetgeen mede veroorzaakt wordt door de slechte ervaringen van vóór de oorlog. Toch bestaat in brede kringen bij de arbeiders het besef, dat men zonder tariefloos bij vele arbeiders niet tot een opvoering van de prestatie zal komen. Dit blijkt duidelijk, indien men het standpunt omtrent de groepspremiën, dus tarieven voor bepaalde groepen arbeiders, nagaat. Sommige arbeiders zijn van oordeel, dat deze groepspremiën de gemeenschapszin van de betreffende arbeiders zullen versterken, omdat de minder bekwamen hierdoor niet achterop raken, doch daar staat een andere groep tegenover, die groepspremiën niet accepteert, uit vrees, dat de luiaards daarvan zullen profiteren.

Inmiddels moet worden vastgesteld, dat de tarieven vóór de oorlog vaak werden gebruikt als onderhandelingsobject bij de individuele loonbepaling. Men had dan wel de collectieve arbeidsovereenkomst, maar de tarieven werden dan zodanig gesteld, dat men maar nauwelijks of in het geheel niet tot het overeengekomen loon kon komen. Bovendien heeft het zo gehate „tarief afsteken” veel kwaad gedaan. Het verdient dan ook de voorkeur om de tarieven niet in geld te bepalen, maar in tijd; dat houdt in, dat men bij de loonovereenkomsten over het loonbedrag kan onderhandelen en dat de tarieven los komen te staan van de bepaling van het geldbedrag. Dit zal ongetwijfeld het vertrouwen in de tarieven versterken.

Bovendien zal het noodzakelijk zijn, dat tariefcommissies worden ingesteld, waarin vertegenwoordigers van de arbeiders worden opgenomen, teneinde de arbeiders bij de vaststelling van de tarieven te betrekken. Het is ons bekend, dat hiertegen bezwaren bestaan, omdat men meent, dat de kwestie van tariefvaststelling een vraagstuk is, dat uitsluitend door deskundigen kan worden behandeld. Wij zien niet in, waarom ook van arbeiderszijde dergelijke deskundigheid niet zou kunnen worden opgebracht, al zal daarvoor een zekere training noodzakelijk zijn. Ook de werkgever zal zich een zelfstandig oordeel omtrent het werk van de tariefdeskundigen willen voorbehouden.

Het is niet meer dan redelijk, dat aan de arbeiders, die bij deze tariefvaststelling niet minder nauw betrokken zijn, eenzelfde recht wordt toegekend. Dergelijke commissies kunnen voor gehele bedrijfstakken worden ingesteld. Dit is echter uitsluitend mogelijk, indien het werk in de verschillende bedrijven zich voor vergelijking leent. Wanneer de structuur van de bedrijven sterk varieert door verschil in productie of door verschil in productieapparaat, zal het niet mogelijk zijn, de tarieven in de verschillende ondernemingen te vergelijken en dan zal het noodzakelijk zijn, tariefcommissies voor de individuele ondernemingen te benoemen.

In het algemeen hebben de ondernemers in kapitaalintensieve bedrijven groter belang bij opvoering van de productie dan de ondernemers van loonintensieve bedrijven. Immers, in de kapitaalintensieve bedrijven betekent opvoering van de productie, dat er tevens een beter gebruik wordt gemaakt van het productieapparaat, zodat per machine-uur een grotere productie wordt verkregen, terwijl hier in de meeste gevallen geen, althans geen evenredige, stijging van de machinekosten mede gepaard gaat. Hiertegenover staat, dat in dergelijke kapitaalintensieve bedrijven het arbeidstempo niet ongelimiteerd kan worden opgevoerd door de arbeider. Er zijn hier grenzen gesteld. Toch menen wij, dat de stelling van Ir Zoethout²⁾, dat in de kapitaalintensieve bedrijven een prestatieverhoging van de arbeiders niet gepaard gaat met een evenredige inkomensverhoging, niet juist is. Men moet het anders stellen en wel, dat de arbeider in de kapitaalintensieve bedrijven in zijn prestatieverhoging door de machines wordt of kan worden geremd. Het is de vraag, of het dan gewenst is, hem te laten delen in het bezuinigingsvoordeel van de machines, zoals Ir Zoethout voorstelt. Het is ongetwijfeld wel juist, dat de betreffende arbeider een zekere machtspositie inneemt, als hij een zeer kostbaar productieapparaat bedient.

Wij betwijfelen echter, of het uit een oogpunt van planmatige loonpolitiek billijk kan worden geacht, dat deze machtspositie bij een geringe prestatieverhoging met een zeer hoge premie zal worden beloofd, want het voorstel van Ir Zoethout komt erop neer, dat in de kapitaalintensieve bedrijven een prestatieverhoging een veel grotere beloning aan de arbeiders zal geven dan in de loonintensieve bedrijven. Wij zijn van oordeel, dat dit spanningen

²⁾ Ir D. A. C. Zoethout, „Arbeidsproductiviteit en loonprikkel bij kapitaalintensieve productie”, in „E.-S. B.” van 4 December 1946, blz. 807.

teweeg zal brengen, die op de duur ook in de loonintensieve bedrijven tot een verhoging van de lonen zullen moeten leiden. Dergelijke spanningen moeten o.i. worden voorkomen.

Een andere moeilijkheid bij het over de gehele linie invoeren van tarief lonen, waar dat mogelijk is, ontstaat door de omstandigheid, dat de tijdloners dan aanzienlijk in hun inkomen bij de tariefwerkers achter blijven, een probleem, dat heden ten dage aan de orde van de dag is. Wanneer bovendien het tariefsysteem wordt gebruikt om verkapte loonsverhogingen te verkrijgen, is het duidelijk, dat deze spanningen nog toenemen; ook afgezien echter van dit punt voelen de tijdloners zich benadeeld, omdat voor hen de loonstop geldt. Hierbij komt, dat in verschillende bedrijven de arbeiders, die in tijdloon werken, vaak de betere arbeiders zijn, aan wie het werk wordt opgedragen, dat veel zorg en precisie vereist, waar het op de kwaliteit aankomt.

Zij zien deze betere arbeid dan echter beloond met een lager inkomen. Dit leidt in verschillende gevallen tot de wens om overgeplaatst te worden naar de tariefwerkers. Wij denken bijv. aan onderhoudswerk in de bouwbedrijven.

Men kan dit probleem ten dele oplossen door een betere werkclassificatie, waarbij dan de beter geschoolde tijdloners een hoger inkomen verkrijgen, doch het is duidelijk, dat dit slechts een gedeeltelijke oplossing van dit vraagstuk biedt, vooral wanneer men op het standpunt van de loonstop staat, omdat deze gevallen op zich zelf tot loonsverhogingen leiden.

Een andere oplossing vormt de gedachte van de collectieve prestatiepremie, zoals die thans door de arbeidersorganisaties van de bakkerijen wordt voorgesteld. Men wil daar laten onderzoeken, in hoeverre de prestatie in de bakkerijen afwijkt ten gunste van die in de andere bedrijven, waar in tarief wordt gewerkt. Wanneer dit zou vaststaan, meent men recht te hebben op een collectieve prestatiepremie, hetgeen op zichzelf juist geacht moet worden. Het bezwaar is echter, dat een dergelijk onderzoek slechts in enkele bedrijven kan worden ingesteld, zodat er geen garantie is, dat een en ander voor alle bedrijven geldt. Niettemin is het duidelijk, dat men aan dit vraagstuk van de spanningen tussen tijdloners en tarief loners op de duur niet voorbij kan gaan.

Een ander probleem is de vraag, hoe groot de tariefspanning moet zijn. Arbeiders staan in het algemeen op het standpunt, dat een minimum uurloon moet worden gegarandeerd, onafhankelijk van het productieresultaat. Dit standpunt is op zichzelf redelijk, omdat daling van de productie in vele gevallen niet aan de arbeider te wijten is, in het bijzonder in de huidige omstandigheden (stilstand van de machine door defect, gebrek aan grondstoffen e.d.). Bovendien wenst men de tariefspanningen niet te groot te doen zijn, mede uit sociale overwegingen, teneinde de neiging om tot een te hoog tempo te komen niet te hoog op te voeren. Wij menen bovendien, dat zeer grote tariefspanningen aanleiding geven tot zgn. zwarte tarieven. Wanneer de tariefspanning kleiner is, is het noodzakelijk, teneinde een zeker verschil te handhaven, reeds bij lagere percentages zich duidelijker rekenschap te geven van het systeem van tariefbeloning. Het komt thans veelal voor, dat er bij deze lagere percentages maar met de muts naar wordt gegooid. Dientengevolge is men gedwongen, de tariefspanningen steeds groter te maken, hetgeen ons onjuist lijkt.

Resumerende komen wij tot de volgende conclusies. In vele gevallen is invoering van de tarief lonen niet mogelijk. Waar het wel mogelijk is, moet men er zeker toe overgaan, waarbij prestatielonen de voorkeur verdienen boven productielonen. Een extra beloning voor arbeiders in kapitaalintensieve bedrijven komt ons uit het oogpunt van planmatige loonpolitiek niet juist voor. Teneinde het vertrouwen van de arbeiders te winnen, kunnen de tarieven beter

in tijdseenheden worden uitgedrukt dan in geldseenheden. Bovendien zullen de arbeidersorganisaties in de tariefcommissies moeten worden ingeschakeld en zullen minimum uurlonen moeten worden gegarandeerd. De tariefspanningen mogen niet te groot zijn. Een vraagstuk blijft de spanning tussen tijdloners en tarief loners.

D. ROEMERS.

REGELINGEN EN PLANNEN OP HET TERREIN VAN DE INTERNATIONALE GOEDERENPOLITIEK.

Inleiding.

Vele landen hebben in de crisis der dertiger jaren grote moeilijkheden ondervonden bij de export van agrarische stapelproducten. Deze moeilijkheden waren voor een deel toe te schrijven aan de grote conjunctuurgevoeligheid van landbouwproducten. De vraag naar landbouwproducten is in het algemeen inelastisch. Een betrekkelijk gering overwegen van het aanbod op de vraag kan reeds een grote prijsdaling teweegbrengen, omdat deze niet wordt geremd door een toenemende vraag. De handelspolitieke afsluiting van vrijwel alle landen vóór de oorlog maakte de moeilijkheden nog ernstiger. De absurd lage prijzen op de wereldmarkt hebben de regeringen er ten slotte toe gebracht zgn. intergouvernementale goederenovereenkomsten af te sluiten, waarbij men regelend ingreep in de productie en handel van het betrokken goed. Waar de vrij werkende krachten van vraag en aanbod faalden, moesten de goederenovereenkomsten een stabiele toestand trachten te waarborgen, die nodig was voor een lonende productie en afzet. Vaak kwamen deze goederenregelingen neer op een beperking hetzij van de uitvoer, hetzij van de productie van het goed, zodat men ook wel spreekt van restrictie-overeenkomsten.

Op het ogenblik staat de wereldmarkt van stapelproducten nog in het teken van schaarste, doch wanneer zich de productiecapaciteit in de door de oorlog geteisterde landen weer zal hebben hersteld, ligt een gemis aan evenwicht tussen vraag en aanbod weer in het vooruitzicht. Het is daarom van belang om na te gaan, in hoeverre de landen thans reeds plannen maken en regelingen ontwerpen om tijdig het hoofd te kunnen bieden aan de dreigende moeilijkheden op de wereldmarkt van stapelproducten.

We komen hiermee op het terrein van de in 1943 te Hot Springs (Virginia, Ver. Staten) voorgestelde en in October 1945 te Quebec opgerichte Food and Agriculture Organization of the United Nations (F.A.O.) en op dat van de nog op te richten International Trade Organization (I.T.O.), waarvan de voorbereidingen reeds in een gevorderd stadium verkeren. De intergouvernementale goederenovereenkomsten vinden in het ontwerp-charter van de I.T.O. in een afzonderlijk hoofdstuk behandeling, terwijl van de zijde van de F.A.O. reeds grootse plannen de wereld in zijn gezonden¹⁾.

De regeling in het ontwerp-charter van de I.T.O.

Het initiatief tot oprichting van deze grote wereldhandelsorganisatie is uitgegaan van de Verenigde Staten, die in de vorm van uitgebreide handelsvoorstellen, de zgn. Trade Proposals, gezonden aan alle landen van de Verenigde Volkeren, de eerste steen legden voor de oprichting van de I.T.O. In de zomer van 1946 volgde op deze voorstellen reeds een eerste ontwerp van charter, als basis waarop in October/November 1946 in Londen

¹⁾ Vgl. in dit verband de volgende artikelen: „De internationale voedsel- en landbouworganisatie van de UNO” door H. A. Rhee, M. A. in „E.-S. B.” van 20 Maart 1946, blz. 183, en „De Amerikaanse voorstellen voor een vrijer handelsverkeer en zoo volledig mogelijke werkgelegenheid” door Dr E. D. de Meester in „E.-S. B.” van 19 Juni 1946, blz. 393.

door 17 landen in het kader van een Conferentie voor Handel en Werkgelegenheid uitgebreide besprekingen gevoerd zijn ²⁾.

De oorspronkelijke „Proposals” namen een min of meer afwijzend standpunt in tegenover de goederenovereenkomsten. De Amerikanen, in het algemeen wars van ingrijpen in de vrijheid van handel en verkeer, wilden deze overeenkomsten slechts toelaten onder bepaalde, vrij strenge voorwaarden. Daarnaast zagen zij de goederenregelingen te veel als tijdelijk, terwijl in veel gevallen een blijvende regeling gewenst is. Bovendien maakte de redactie van de „Proposals” een tijdige voorbereiding van een goederenovereenkomst niet mogelijk. De Londense Conferentie heeft in een en ander verandering gebracht. Het betreffende hoofdstuk van het ontwerp-charter (hoofdstuk VII) begint thans met te constateren, dat de verhouding tussen productie en consumptie van bepaalde „primary commodities” in tegenstelling tot die van fabrikaten bijzondere moeilijkheden kan opleveren, welke van die aard zijn, dat zij een ernstige terugslag kunnen hebben op de algemene politiek van economische expansie. Het onderscheidt dan twee soorten goederenovereenkomsten, eerst goederenovereenkomsten meer in het algemeen (onder welke men studie, overleg, permanente consultatie, research en propaganda wil vatten) en daarnaast de zgn. regulerende goederenovereenkomsten, die dan speciaal regelend zullen ingrijpen in de productie, handel en prijs van een goed. De eerste soort is aan weinig stringente bepalingen onderworpen, de laatste worden slechts toegelaten, indien bepaalde moeilijkheden op de wereldmarkt van stapelproducten zich voordoen of verwacht worden.

Dit onderscheid is daarom waardevol, omdat nu reeds tijdig met de studie van een goed kan worden begonnen en niet pas een studiegroep hoeft te worden ingesteld, indien een ernstige verstoring reeds aanwezig is of dreigt te ontstaan. Ieder lid kan een verzoek om een studie over een bepaald product te maken bij de I.T.O. indienen en van een ingestelde studiegroep zullen uit de aard der zaak die landen deel uitmaken, die in belangrijke mate zijn geïnteresseerd bij de productie, consumptie of handel in het betrokken product. Aan de F.A.O. is in dit opzicht een speciale plaats ingeruimd. De F.A.O. zal nl. zowel het recht hebben van een lid als van een studiegroep. Zij kan dus verzoeken een studie van een stapelproduct te maken, maar ook zelf een studie indienen.

Een dergelijke studiegroep zal uiteraard de verschillende factoren bestuderen, die de afzetmogelijkheden van het product op de wereldmarkt bepalen. Zij zal, zoals het charter het zegt, de „root causes” trachten op te sporen, die de moeilijkheden teweegbrengen en dan de I.T.O. van advies dienen, welke maatregelen genomen moeten worden om het hoofd te bieden aan de opkomende moeilijkheden.

Op grond van de aanbevelingen van een studiegroep zal de I.T.O. uit eigen beweging of op verzoek van een belanghebbend lid dan een Goederenconferentie bijeen kunnen roepen tussen de landen, die in belangrijke mate zijn geïnteresseerd bij de productie, consumptie of handel in het betrokken goed. De goederenconferentie kan dan tot een regulerende goederenovereenkomst besluiten.

De regulerende goederenovereenkomsten laat het ontwerp-charter slechts toe, indien bepaalde met name genoemde moeilijkheden zich voordoen, nl.:

- a. indien een bezwarend wereldoverschot van een stapelproduct ontstaat of dreigt te ontstaan, hetwelk de producenten, onder wie vele kleine producenten, die een belangrijk deel van de productie verzorgen, in ernstige moeilijkheden brengt, daar het normale spel

van vraag en aanbod niet in staat is het evenwicht te herstellen;

- b. indien wijdverbreide werkloosheid met betrekking tot de voortbrenging van een stapelproduct ontstaat of dreigt te ontstaan en het normale spel der concurrerende krachten grote ontberingen voor de arbeiders niet kan voorkomen, omdat prijsdaling de vraag niet doet toenemen doch de werkgelegenheid vermindert en het productieland geen compenserende werkgelegenheid kan verschaffen.

Verder zal de I.T.O. in uitzonderingsgevallen ook een niet-stapelproduct onder een goederenovereenkomst kunnen brengen.

In de genoemde voorwaarden, die een typisch sociale inslag hebben, klinkt de afwerende houding van de Verenigde Staten ten opzichte van de goederenovereenkomsten nog na.

Wat betreft de beginselen, die het ontwerp-charter aan goederenovereenkomsten ten grondslag legt, vermelden wij alleen, dat zij zo mogelijk moeten voorzien in maatregelen tot verhoging van de wereldconsumptie. Duidelijk staat dus bevordering van het verbruik voorop en niet beperking van de productie.

Verder ligt aan de regulerende goederenovereenkomsten o.a. het beginsel ten grondslag, dat zij — rekening houdende met een noodzakelijke periode van overgang, teneinde ernstige economische en sociale dislocatie te voorkomen, en rekening houdende met de positie van landen, die onder abnormale moeilijkheden van tijdelijke aard verkeren, — zullen moeten voorzien in een geleidelijke verschuiving van de productie naar de meest efficiënte en meest economische productiegebieden. Ofschoon dit doel wel eens minder aangenaam in de oren zal klinken van de landen, die het product tegen de hoogste kostprijs voortbrengen, getuigt het toch van een gezonde economische opvatting.

Met betrekking tot het tot stand komen van de goederenovereenkomst kende het ontwerp-charter in zijn oorspronkelijke vorm aan de exportlanden tezamen een gelijke stem toe als aan de importlanden. Dit „equal voice”-beginsel is op de Londense Conferentie verlaten en in dier voege gewijzigd, dat thans ook aan „self-supporting countries” een zekere stem toegekend kan worden.

Is de goederenovereenkomst eenmaal definitief tot stand gekomen, dan wordt de verdere administratie geheel overgelaten aan de zgn. Commodity Council (Goederenraad). Deze goederenraden, waarin de betrokken export- en importlanden van het product weer gelijk vertegenwoordigd zullen zijn, zijn op de Londense Conferentie tot besturende lichamen met een zekere autonomie verheven; zij zullen de I.T.O. o.a. periodiek rapport uitbrengen over de werking van de goederenovereenkomst. De F.A.O. zal als niet-stemgerechtigd lid tot deze „Commodity Councils” uitgenodigd kunnen worden.

De plannen van de F.A.O.

Voorzover het agrarische stapelproducten en in het bijzonder voedingsproducten betreft, heeft men ook van de zijde van de F.A.O. zijn gedachten laten gaan over de speciale afzetmoeilijkheden, die kunnen ontstaan, indien de wereldproductie weer op volle kracht is. Hierbij heeft men uiteraard gezocht naar een oplossing, die tegelijkertijd bevorderlijk zou zijn voor de verwezenlijking van het devies van de F.A.O.: „freedom from want” (vrijwaring van gebrek).

Het eerste grote voorstel te dien einde is afkomstig van Sir John Boyd Orr, Directeur-Generaal van de F.A.O., die aan de in September 1946 te Kopenhagen gehouden Conferentie van de F.A.O. zijn „Proposals for a World Food Board” ³⁾ voorlegde.

Sir John Boyd Orr had het volgende voor ogen:

Hij wilde een permanente World Food Board in het leven

²⁾ Men zie het „Report of the First Session of the Preparatory Committee of the United Nations Conference on Trade and Employment” (London, October 1946). Vgl. voorts „De Londense handelsconferentie” en „Het slot van de Londense handelsconferentie” door A. B. Speekenbrink in „E.-S. B.” van 24 December 1946, blz. 867 en 5 Februari 1947, blz. 106.

³⁾ „Proposals for a World Food Board”. Publicatie van de F.A.O. (Washington, 5. Juli 1946).

roepen. Deze Board zou voor elk product een „Commodity Committee” onder zich krijgen, hetwelk de gehele handel in het betrokken product zou regelen. Deze Committee's zouden bij prijsdaling bufferstocks van het product aanleggen en deze bij prijsstijging weer afzetten. Zij zouden zelfstandig in- en verkopen. Door deze bufferstockvorming hoopte Sir John Boyd Orr de prijs van het product te stabiliseren. Een eventueel blijvend productie-overschot wilde hij door de „Commodity Committee's” tegen een speciale lage prijs laten afzetten aan behoeftige landen, zoals bijv. Brits-Indië en China, ter verbetering van de voeding in die landen. De „World Food Board” was dus als centraal toporgaan van dit plan gedacht.

Op de Conferentie te Kopenhagen heeft men de nadere uitwerking van dit plan opgedragen aan een Voorbereidende Commissie. Deze commissie, uit vertegenwoordigers van 16 landen bestaande, is van 20 October 1946—24 Januari 1947 te Washington bijeengewest; de langdurige vergaderingen werden gekenmerkt door ampele discussies en een groot gebrek aan eenstemmigheid.⁴⁾

Het uiteindelijk resultaat was, dat men de gedachte van Sir John Boyd Orr gedeeltelijk heeft overgenomen en de uitvoering ervan geheel wil invoegen in de regeling van de goederenovereenkomsten van het ontwerp-charter van de I.T.O.

De Voorbereidende Commissie beveelt in haar rapport n.l. aan, dat de landen goederenovereenkomsten zullen sluiten en binnen het raam van deze overeenkomsten het stelsel van bufferstockvorming in toepassing zullen brengen. Bovendien bepleit zij voor belangrijke voedingsmiddelen de aanleg van „famine reserves” als waarborg tegen eventuele hongersnood. Aan grote exportlanden wil de Commissie de mogelijkheid bieden een eventueel productie-surplus tegen billijke prijs aan behoeftige landen te verkopen (het zgn. „concessional price system”). Verder heeft de Commissie ook haar gedachten laten gaan over de toelaatbaarheid van „long term contracts” (contracten voor lange termijn tussen twee landen). Het plan van de World Food Board als centraal toporgaan wordt vaarwel gezegd. Daarentegen wil men nu een World Food Council instellen, die meer een adviserende taak krijgt.

De beginselen, die de Commissie van de F.A.O. aan de goederenovereenkomsten ten grondslag legt.

De Commissie heeft ook een open oog voor de moeilijkheden, die zo licht optreden bij de productie en distributie van agrarische producten. Zij wijst op de instabiliteit in het prijspeil van landbouwproducten, enerzijds als gevolg van de inelastische vraag, anderzijds omdat ook de productie bijna niet reageert op prijsdaling. Zo daalde de industriële productie van de wereld van 1929 tot 1932 met 37 pCt. tegen slechts een daling van 1 pCt. van de agrarische productie, ofschoon het indexcijfer van de wereldmarktprijs van voedingsmiddelen met 47,5 pCt. terugliep.

De Commissie acht internationaal overleg ten aanzien van productie, prijzen en handel in agrarische producten dan ook noodzakelijk. Internationale goederenregelingen moeten volgens haar aan de volgende voorwaarden voldoen:

- a. ze moeten bijdragen tot prijsstabilisatie van agrarische producten „at levels fair to producers and consumers alike”;
- b. ze moeten voorzover mogelijk productiebeperking voorkomen en toeneming van de consumptie en verbetering van de voeding bevorderen;
- c. ze moeten, *de nationale economie van ieder land in het oog houdend*, productieverschuiving naar die streken aanmoedigen „in which the commodities can be most economically and effectively produced”.

Duidelijk treedt naar voren, dat men ook hier de oplos-

⁴⁾ Men zie het „Report of the F. A. O. Preparatory Commission on World Food Proposals” (Washington, Februari 1947).

sing niet wil zoeken in de richting van productiebeperking. Uitbreiding van de consumptie is één van de eerste doelstellingen. Punt c. herinnert eveneens aan het ontwerp-charter van de I.T.O., doch is hier ruimer gesteld.

„Bufferstocks”; organisatie en financiering.

Om het oogmerk van de bufferstocks nog beter uit te laten komen, spreekt de Commissie van „price stabilization reserves”.

De techniek van deze prijsstabilisatie is als volgt: Men stelt een minimumprijs (the floor price) en een maximumprijs (the ceiling) voor het product vast. Daalt de wereldmarktprijs beneden de „floor price”, dan legt men voorraden aan, stijgt de wereldmarktprijs boven de „ceiling”, dan zet men deze voorraden weer af. Op deze wijze tracht men de prijsschommelingen tot bepaalde grenzen te beperken.

Sprekende over de organisatie en financiering der bufferstocks noemt de Commissie twee mogelijkheden:

- a. Het beheer en de gehele organisatie in handen van één centrale internationale instantie — te financieren door alle landen-leden tezamen — die het stapelproduct bij prijsdaling zal inkopen en opslaan en het bij prijsstijging weer zal afzetten. Dit was het oorspronkelijke plan van de World Food Board.
- b. Nationale buffervoorraadvorming, in eerste graad door de exportlanden en in tweede graad door de importlanden, de voorraden te financieren door de betrokken landen zelve, de administratie slechts volgens internationaal overeengekomen regels.

Op grond van het feit, dat vele landen niet van zins waren een centrale internationale bufferstockorganisatie te financieren — de financieringskosten van een dergelijke organisatie zijn zeer hoog en men vreesde hieruit voor vele landen betalingsbalansmoeilijkheden — heeft het eerste alternatief schipbreuk geleden. De Commissie achtte om genoemde redenen centrale internationale bufferstockvorming niet te verwezenlijken. Hieruit vloeit voort, dat de landen bij het aangaan van de goederenovereenkomst tevens zullen moeten vaststellen, in welke onderlinge verhouding en tot welke hoeveelheid de grote exportlanden bij prijsdaling voorraden zullen moeten aanleggen, wanneer de importlanden hiertoe zullen moeten overgaan en van welke landen de wederafzet het eerst zal mogen geschieden. Het rapport van de Commissie vermeldt slechts nog, dat importlanden zich op grond van betalingsbalansmoeilijkheden aan de voorraadhouding moeten kunnen onttrekken en dat exportlanden aangelegde voorraden ook moeten kunnen aanspreken ter voorziening in de binnenlandse behoefte aan het product.

„Famine reserves”.

Naast de bufferstocks onderscheidt de Commissie nog twee soorten voorraden, n.l. „working stocks” (normale werkvoorraden) en bij belangrijke voedingsproducten „famine reserves”. Deze laatste worden gedacht als een veiligheidsmaatregel tegen misoogst. Gelijk bij de bufferstocks is het weer de bedoeling, dat zowel de importlanden als de exportlanden deze hongersnoodvoorraden aan zullen leggen en ze slechts zullen aanspreken in overeenstemming met internationaal overeengekomen afspraken. Zodra de omvang van de huidige wereldproductie het toelaat, wil men een aanvang maken met de broodgranen en rijst; melk, eieren, vlees en vis zullen mogelijk in de toekomst volgen. Op deze wijze hoopt men de wereldconsumptie te beveiligen tegen rampen ten gevolge van misoogst e.d. De kosten van deze voorraadhouding zullen ook nationaal gedragen worden.

De speciale afzet tegen lage prijs.

Het stelsel van bufferstockvorming vermágt een waardevol hulpmiddel te zijn tot het uitschakelen van storende prijsfluctuaties op korte termijn, een oplossing tegen een

blijvende overproductie geeft het niet. Voor de oorlog namen bij aanwezigheid van een blijvend wereldoverschot zijn toevlucht tot productie- dan wel exportrestricties; thans stelt de Commissie voor om eveneens binnen het raam van een goederenovereenkomst aan exportlanden de mogelijkheid te bieden een blijvend productiesurplus goedkoop af te zetten naar behoeftige landen⁵⁾; hierbij denkt men dan speciaal aan Brits-Indië en China. Duidelijk is vastgelegd, dat deze speciale afzet de prijs van de normale afzet niet zal mogen verhogen. Exportlanden zullen eventueel een productie mogen handhaven groter dan nodig is om in de binnenlandse behoefte te voorzien en om de normale exportmarkt te verzorgen; de goedkope afzet van het productiesurplus zal echter slechts dan plaats mogen vinden, indien de verzorging van de normale exportmarkt geschiedt tegen de minimumgrensprijs, die aan de bufferstockvorming ten grondslag ligt.

Op deze wijze hoopt men dus tegelijk tweërlei te bereiken. Aan de ene kant meent men een weg gevonden te hebben voor een eventueel permanent wereldoverschot, zodat de aanwezigheid hiervan geen storende invloed meer kan uitoefenen op de wereldmarktprijs van het product, aan de andere kant wil men tevens één van de eerste doelstellingen van de F.A.O. dienen, nl. verbetering van de voeding der volkeren, met name van de bevolking van nog onontwikkelde landen, die zoals men weet tot dusver feitelijk in een chronische toestand van ondervoeding leefde.

„Long-term contracts”

Als laatste verschijnsel op de wereldmarkt van agrarische producten noemen wij de zgn. „long-term contracts”. Deze contracten, die speciaal van Angelsaksische zijde zeer worden voorgestaan en door Engeland veelvuldig worden afgesloten, houden een overeenkomst in betreffende de levering van een product voor meerdere jaren. Terwijl dit soort bilaterale verdragen aan de beide contracterende partijen een prettige zekerheid verschaft, werkt dit tegenover derden licht nadelig en discriminerend.

De F.A.O.-Commissie heeft zich langdurig beraden over het vóór en tegen van deze overeenkomsten en staat ze ten slotte toe onder de volgende voorwaarden:

- Meerjarige handelscontracten zullen moeten worden onderworpen aan de bepalingen over handelspolitiek en over goederenovereenkomsten in het ontwerpcharter van de I.T.O.
- Exportlanden zullen slechts voor een bepaald deel van hun normale totale export een „long-term contract” aan mogen gaan.
- De prijs in dergelijke contracten berekend, zal, wanneer het hetzelfde product betreft, gelijk moeten zijn voor alle landen.
- Landen zullen niet met voorraden mogen manipuleren om ten eigen nutte de prijs in een bepaalde richting te doen bewegen.
- De voorwaarden in „long-term contracts” zullen altijd open moeten staan voor herziening.

* *

Hiermee hebben wij de belangrijkste punten uit het plan van de Voorbereidende Commissie van de F.A.O. de revue laten passeren. Na het algemene plan geeft de Commissie in haar verslag nog aanbevelingen met betrekking tot bepaalde producten, te weten tarwe, suiker, rijst, veeteeltproducten, oliën en vetten, vis, groenten en fruit, thee, cacao, katoen, wol en hout. In het kader van dit artikel kunnen we hierop niet nader ingaan. De voorstellen voor het product tarwe komen geheel overeen met het algemene plan. Het is merkwaardig, dat men bij het product suiker toch nog een quotaregeling voor ogen heeft, hetgeen

⁵⁾ In het Engels spreekt men van het „concessional price system”; in het jargon van een wereldconferentie heet het eenvoudig „the pipeline” (pijpleiding of „uitlaatklep” voor het overtollige wereldoverschot).

neerkomt op productiebeperking. Bij veeteeltproducten noemt de Commissie in de eerste plaats de „long-term contracts” (met inachtneming van de boven weergegeven voorwaarden). Uit een en ander blijkt, dat men toch nog vrij sterk aan het verleden vasthoudt.

De „World Food Council”

Zoals misschien reeds bekend, zal de F.A.O. jaarlijks éénmaal in conferentie bijeenkomen en dan kennis nemen van het jaarlijks overzicht, bevattende:

- de situatie ten aanzien van productie, handel en consumptie van agrarische producten;
- de nationale politiek en de plannen van leden-landen;
- aanvragen voor bemiddeling over speciale prijsprogramma's.

Daar men dit eenmalig jaarlijks contact wel erg weinig vindt, is het de bedoeling een World Food Council op te richten, die de schakel zal moeten vormen tussen de jaarlijkse conferenties. Deze Wereldvoedselraad zal minstens twee maal tussen de jaarlijkse zittingen van de F.A.O. bijeenkomen en bovendien kort voor iedere jaarlijkse conferentie. Hij zal speciaal op het gebied van de internationale goederenpolitiek een adviserende taak krijgen.

In de ons meer bekende terminologie uitgedrukt zal de F.A.O. dus het „Algemeen Bestuur” vormen en de World Food Council het „Dagelijks Bestuur”. Daar de F.A.O. echter reeds een „Executive Committee” heeft, is voor de oprichting van de Wereldvoedselraad statutenwijziging noodzakelijk en bovendien werkverdeling tussen het „Executive Committee” en de Raad. Het is de bedoeling, dat de Wereldvoedselraad speciaal het terrein van de internationale goederenpolitiek en van de voedingsprogramma's zal omvatten; de resterende werkzaamheden blijven aan het „Executive Committee”.

Achttien leden-landen zullen deel uitmaken van de World Food Council, terwijl de Directeur-Generaal van de F.A.O. ambtshalve lid zal zijn zonder stem. Tien leden zullen een quorum vormen. De International Labour Organization, de World Health Organization, de International Monetary Fund, de International Bank for Reconstruction and Development en voorts de Economic and Social Council en na oprichting de I.T.O. zullen worden uitgenodigd ver-tegenwoordigers te zenden (zonder stemrecht).

Hangende de oprichting van de I.T.O. stelt de Voorbereidende Commissie nog voor, een tijdelijk „Co-ordinating Committee for International Commodity Arrangements” tussen de F.A.O. en de I.T.O. in te stellen, welke commissie tot taak zal hebben zich op de hoogte te houden van elk overleg en eventuele actie met betrekking tot intergouvernementale goederenovereenkomsten en dit overleg en deze actie zal vergemakkelijken. Het is de bedoeling, dat deze coördinerende commissie uit drie zeer deskundige personen zal bestaan, waarvan één te benoemen door de F.A.O.

In het bovenstaande hebben wij zuiver beschrijvend de vorderingen weergegeven, die tot dusver op het terrein van de internationale goederenpolitiek gemaakt zijn. In een volgend artikel hopen wij de naar voren gebrachte punten wat meer kritisch te beschouwen.

G. GREIDANUS.

BOEKBESPREKING

Dr. J. G. Ramaker, *Vervoer en verkeer in de Nederlandsche stad*. Uitgever: Holdert & Co. N.V., Amsterdam 1946.

In de inleiding tot deze studie merkt de schrijver op, dat vervoer een economisch begrip is, verkeer daarentegen een stedenbouwkundig, en slechts een economisch bovendien, als het verkeer doel op zichzelf is. Het is de vraag, of dit geheel juist is. Vanwaar anders bijv. het onderscheid tussen vervoerseconomisch en vervoerstechnisch?

Vat men het echter zo op, dat bij vervoer slechts de economische en bij verkeer de stedenbouwkundige aspecten worden gezien, dan kan deze werkwijze de analyse vergemakkelijken. In feite houdt de schrijver zich, over het algemeen, hieraan.

De omvang van het vervoer nu bepaalt in belangrijke mate de omvang van het verkeer. Na de inleiding wordt dan ook begonnen met een analyse van het vervoer, voorzover dit in de stad plaatsvindt. Voor een ontleding van het vervoer te water in de moderne stad (veren, pontjes) zijn slechts enkele bladzijden nodig. Bij het vervoer te land, vooral bij het goederenvervoer, is een grote moeilijkheid het gebrek aan statistische gegevens. Met behulp van enkele tellingen wordt de lezer een indruk gegeven van de samenstelling van het vervoer in enige grote Nederlandse steden. Tevens worden in hoofdstuk II de vervoermiddelen aan een beschouwing onderworpen. Zo bleek de vraag naar fietsen voor de oorlog in ons land vrijwel verzadigd te zijn. Daarentegen wordt aannemelijk gemaakt, dat in vergelijking tot andere landen, het motorrijtuig in ons land nog in opkomst was. In dit hoofdstuk wordt niet alleen de ontwikkeling van de samenstelling van het vervoersapparaat in het verleden gezien, maar ook de toekomstige ontwikkeling. Veel aandacht wordt in dit verband geschonken aan de bestaansmogelijkheden van de stadsspoorweg (boven- of ondergronds). De berekeningen worden uitgevoerd voor de stad Rotterdam.

Ondanks het feit, dat de populariteit van het rijwiel in ons land een niet te verwaarlozen factor is, is toch één der conclusies, dat bij de voortgaande groei der Nederlandse steden behoefte zal ontstaan aan een dergelijke stadsspoorweg.

In het volgende hoofdstuk worden het verkeer en de verkeersstraten behandeld. Achtereenvolgens komen de stratentypen, de verkeerseisen van het bewegende en stilstaande verkeer, straatprofielen en straatkruisingen ter sprake.

In hoofdstuk IV vormen de vervoer- en verkeerstermini het onderwerp. Evenals in het voorgaande hoofdstuk worden hier voornamelijk de stedenbouwkundige aspecten gezien. Verschillende onderwerpen, zoals parkeerplein, expeditiehof, autobusstation, bodecentrum, garage en rijwielstalling worden hier behandeld.

Het slot wordt gevormd door twee paragrafen betreffende „vervoer en economie” en „verkeer en stedenbouw”, waarbij in de eerste plaats het kostenprobleem met betrekking tot het vervoer wordt gezien.

Het karakter van deze studie brengt mede, dat een aantal uiteenlopende onderwerpen in het kader van het vervoer en verkeer in de Nederlandse stad gedetailleerd moest worden behandeld. Toch zijn wij — hiermede rekening houdende — van mening, dat de eenheid van het boek bewaard bleef.

Het onderwerp bracht tevens mede, dat een analyse van het vervoer in de stad, mits men niet te veel theoretiseert — waar de schrijver overigens voor waakt — bij gebrek aan materiaal op de tweede plaats moest komen. Dat hierdoor de nadruk meer kwam te liggen op de stedenbouwkundige aspecten, behoeft naar onze mening geen bezwaar te zijn. De actualiteit van deze problemen en de (vlotte) wijze van behandeling maken de lezing ook voor niet stedenbouwkundigen aantrekkelijk.

C. VAN DEN BERG.

INGEZONDEN STUK.

VAN ZWARTE NAAR VRIJE MARKT.

De heer M. C. de Lange schrijft ons:

In het artikel van Dr Swarttouw onder bovenstaande titel in uw blad van 25 Juni jl. trof ons, dat Dr Swarttouw de moeilijkheden en bezwaren van de door hem voorgestelde

vrije bonnenmarkt zo licht telt. „Tenzij men het verschil in inkomen en koopkracht niet als een reëel economisch verschijnsel erkent, kan de bonnenhandel o.i. niet als zwarte handel, d.w.z. als iets sociaal ongeoorloofds, worden beschouwd. Economisch ongeoorloofd is het evenmin, daar het evenwicht tussen productie en consumptie niet wordt verstoord”, aldus de schrijver.

O.i. verliest schrijver hierbij echter uit het oog, dat bij een vrijgeving van de handel in distributiebonnen met één slag het gehele stelsel van prijszetting wordt omvergeworpen. Bij het voorgestelde systeem van vrije handel in bonnen komt voor elke soort bonnen een marktprijs tot stand, zodat elke bon dan, behalve een aankooprecht voor een quantum goederen, een zeker bedrag aan geld vertegenwoordigt. Voor de consument betekent de aankoop van een distributiegoed dus een offer, bestaande uit de officiële detailhandelsprijs vermeerderd met de marktprijs van de benodigde bon. Zodoende heeft de officiële prijs voor de consument geen enkele betekenis meer, aangezien de marktprijs voor de bonnen tot stand komt op grond van de subjectieve waarderings van de marktpartijen (die immers beide consumenten zijn) voor het betrokken goed, waarbij voor de bon een prijs ontstaat gelijk aan een vrije marktprijs voor dat goed, verminderd met de officiële detailhandelsprijs.

Men moge over de „tussenkost van Prof. Brouwers en zijn staf” denken hoe men wil, het is toch in de huidige schaarste niet te loochenen, dat een systeem van distributie, gecombineerd met prijszetting, een onmisbaar middel is ter bestrijding van eventuele inflatie. Wanneer de prijszetting wordt opgeheven tengevolge van een vrijgelaten handel in bonnen, verliest de distributieregeling ten enen male haar effect wat betreft de verdeling van de aanwezige goederen onder de consumenten. En waar deze juist voor de noodzakelijkste levensbehoeften vooralsnog onmisbaar is, lijkt ons een vrije markt voor bonnen hoogst ongewenst.

Weliswaar zou hierdoor een zekere inkomensnivellering kunnen worden bereikt. Het voordeel hiervan moet men echter niet overschatten. Volgens onze indruk is slechts een zeer gering deel van de bevolking niet in staat zich op de bonnen het noodzakelijkste aan te schaffen (komt trouwens armoede niet onder elk marktsysteem voor?), terwijl anderzijds bij sommige soorten van goederen een tamelijk grote prijsverscheidenheid bestaat, waarop zich de koopkracht van de hogere inkomensklassen kan richten; hetzelfde geldt ook voor de categorie van vrijgelaten luxegoederen. Bovendien lijkt ons om bovengenoemde reden (wegvallen van de prijszetting) een inkomensnivellering door de klassieke methode van progressieve belastingheffing en ondersteuning verre te prefereren boven de methode van Dr Swarttouw.

Tenslotte schuilt er in de vrije markt voor bonnen nog een gevaar, dat eigen is aan elke vrije markt, en dat in verband met de distributie van noodzakelijke levensbehoeften tot elke prijs moet worden vermeden. Wij doelen hier op de speculatie. Het moge een zonderling idee zijn, maar het schijnt ons zeer goed denkbaar, dat het huidige gilde van zwarte bonnenhandelaars zich met ijver en toewijding zal werpen op de speculatie in distributiebonnen, wanneer het zich zijn verdienste uit risicopremies ziet ontgaan. Het behoeft wel geen verder betoog, dat een dergelijke gang van zaken ten enen male ongewenst is.

De verdienste van het artikel van Dr Swarttouw is ongetwijfeld, dat het deze „geheime zonde” in het licht van de discussie heeft geplaatst. Dit moet echter niet ten doel hebben een rechtvaardiging, doch een openlijke bestrijding van de zonde door iedereen.

Naschrift.

1. Het hoofdargument van het betoog van de heer De Lange is hierin gelegen, dat bij het vrijgeven van de bonnenhandel het gehele stelsel van prijszetting omvergeworpen wordt, omdat de consument bij het aankopen

van gedistribueerde goederen een extra offer moet brengen, bestaande uit de marktprijs van de benodigde bonnen.

Ik kan dit niet zien. Er vindt door de bonnenhandel slechts een vermeerdering plaats van het aantal alternatieven, waaruit de consument een keuze moet doen. Hij kan zijn tabaksbon omzetten in tabak of de bon verkopen en bijv. naar een concert gaan. Door deze mogelijkheid wordt aan het aantal behoeften, waaruit hij bij de besteding van zijn inkomen moet kiezen, die van het concert toegevoegd. Dat is alles. Deze vermeerdering van het aantal alternatieven is m.i. geen op geld waardeerbaar offer, wanneer de consument zijn bonnen normaal realiseert.

2. De heer De Lange erkent de inkomensnivellerende werking van de bonnenhandel, doch prefereert een inkomensnivellering door middel van de klassieke methode van progressieve belastingheffing en ondersteuning. Ook ik heb betoogd, dat het gewenst is, het gebrek aan koopkracht bij de financieel minst draagkrachtigen op te heffen, doch ik heb daarbij geconstateerd, dat dit doel, ondanks de fiscale en sociale politiek van de Overheid, niet geheel wordt bereikt. Moet men dan nog verder gaan met deze progressie? Afgezien van de principiële vraag, of dit het primaire doel der belastingheffing is, kan men wijzen op de praktische consequenties. Hiertoe moge ik o.a. verwijzen naar het artikel „Belastingvrij sparen” van de heer A. M. Groot in de „E.S.B.” van 2 Juli jl., na lezing waarvan men wellicht tot andere conclusies geraakt. Persoonlijk voel ik meer voor een verhoging van de omzetbelasting, zoals deze in de nieuwe weeldebelasting tot uitdrukking komt. Deze raakt echter uitsluitend de categorie van de vrije luxe goederen. Een zware belasting van de gedistribueerde goederen is op grond van sociale overwegingen terecht ongewenst. Men bereikt echter een belasting van deze gedistribueerde goederen voor de financieel meer draagkrachtigen toch door de vrije bonnenhandel, welke belasting de financieel minder draagkrachtigen zonder interventie van de Overheid ten goede komt.

3. De speculatie in bonnen, het ontstaan van een „corner”, is wel denkbaar, doch niet waarschijnlijk. Daarvoor ontbreekt het aan de vervulling van verschillende voorwaarden, welke hiervoor zijn vereist. Ik acht dit gevaar bij een vrije markt zeker kleiner dan bij de huidige zwarte markt. Dit is echter een onderwerp apart, waarover men van mening kan verschillen.

Dr C. N. F. SWARTTOUW.

INTERNATIONALE NOTITIES.

RONDONOM DE PARIJSE GRAANCONFERENTIE.

De in April jl. te Londen gehouden graanconferentie mislukte, in hoofdzaak, omdat op het gebied van de prijszetting geen overeenstemming kon worden bereikt. De confererende landen wensten een prijszetting gedurende een reeks van jaren, die door Engeland te hoog werd bevonden. Men besloot toen de zaak in hernieuwde studie te geven aan de Internationale Graancommissie te Washington en begin Juli een nieuwe conferentie te Parijs te beleggen, die thans geëindigd is.

Hoe de afloop van deze conferentie zou zijn, was moeilijk te voorspellen. Het Franse weekblad „L'Economie” wijst in zijn nummer van 10 Juli jl. op een paar factoren, die sinds April zijn gewijzigd en waarmede bij de te nemen beslissingen rekening moest worden gehouden.

In de eerste plaats is het thans zeker, dat Rusland ook aan deze internationale regeling niet mee doet. Nu schijnen de Russische oogstvooruitzichten op het ogenblik gunstig te zijn. Finland, Polen en zelfs Roemenië zullen daarvan profiteren. Maar Russisch graan zal vermoedelijk ook invloed hebben op de internationale markt. Het schijnt, dat door Rusland aan Engeland 5 miljoen quintalen graan

zijn aangeboden, tegen een prijs, die niet alleen lager is dan die van de wereldmarkt, maar die ook beneden de Canadese ligt, in welke laatste toch reeds een zekere mate van imperiële preferentie is verwerkt.

Afgezien van een groter Russisch aanbod zijn ook de oogstvooruitzichten in de Verenigde Staten en Canada bijzonder gunstig.

Reeds geven de noteringen in Juli, vergeleken met die van April, een zekere daling te zien:

	27 April	4 Juli	Vershil
	In S-cent		
Levering Juli	229,75	218	—11,75
„ September ..	221,25	215,25	— 6
„ December ..	217	214,25	— 2,75

Aan de andere kant hebben verschillende landen nog steeds behoefte aan omvangrijke importen. Frankrijk verwacht een productie van 50 miljoen quintalen, tegen 66 miljoen verleden jaar; minstens 25 miljoen quintalen moeten worden ingevoerd. De Italiaanse productie is eveneens teruggelopen, en wel met 12 miljoen quintalen.

De invoercapaciteit van deze en andere landen in Europa is echter afhankelijk van hun deviezenpositie. Zo overweegt Engeland momenteel verdere beperkingen op de invoer van voedingsmiddelen. Voorts levert ook het vervoer verschillende problemen op, terwijl tenslotte te Parijs is gewezen op de noodzaak een einde te maken aan het gebruik van tarwe als veevoeder.

SPAREN IN ENGELAND.

In een aantekening over de spaarresultaten in Engeland werd er indertijd in dit blad op gewezen, dat de loop der besparingen in Engeland gedurende Januari—Juni 1946 een voortdurend dalende tendentie te zien heeft gegeven ¹⁾. Thans zijn de resultaten van de nationale spaarcampagne over het eerste kwartaal van dit jaar bekend geworden. Hieruit blijkt, dat de besparingen een allesbehalve bevredigend verloop hebben gehad. Om aan het doel van £1 miljoen per dag te beantwoorden, had gedurende het eerste kwartaal van 1947 een bedrag van £91 miljoen moeten worden gespaard; de gemiddelde netto toeneming van de besparingen bedraagt echter slechts £53.579.000, d.i. £37.421.000 lager dan het gestelde doel.

Ook bij het bezien van de spaarresultaten gedurende de laatste weken blijkt, dat niet aan de verwachtingen werd voldaan. Nieuwe besparingen in de week eindigend 5 Juli jl. bedroegen £15.596.000, waartegenover opvragingen van vroegere besparingen stonden ten bedrage van £18.824.000. Een „deficit” dus van £3.228.000; in de daaraan voorafgaande week bedroeg het tekort £1.779.000. „The Financial Times” van 7 en 8 Juli jl. concludeert hieruit, dat „the National Savings Movement continues to run into heavy weather. The latest figures are the worst for any week of the current financial year to date”.

Wat zijn de oorzaken van deze gang van zaken? De tendentie tot desinvestering moet, naar „The Financial Times” verneemt, niet worden toegeschreven aan grotere opvragingen door de spaarders (de terugbetalingen liggen ongeveer op hetzelfde niveau als vorig jaar), maar aan het feit, dat er minder wordt gespaard. De volgende hoofdoorzaken kunnen voor deze daling van de besparingen worden aangewezen:

1e. de invloed van de gestegen kosten van vele posten in het gewone huishoudbudget, zoals de onlangs gestegen prijzen van vele levensmiddelen; hogere plaatselijke tarieven, hogere nota's van wasserijen;

2e. de invloed van het vacatiesizoen;

3e. het feit, dat op het laatste ogenblik nog grote aankopen hebben plaatsgevonden van de oude hogere rentedragende spaarcertificaten, waardoor thans een terugslag in de besparingen valt waar te nemen.

¹⁾ Zie: „Spaarresultaten in Engeland, Januari—Juni 1946” in „E.S.B.” van 13 Nov. 1946, blz. 759.

Als de Regering er op korte termijn niet in slaagt, de spaarders op de een of andere wijze te activeren, dan zullen de besparingen voortgaan te dalen. Voor de minister van Financiën ligt hier een direct belang. Hij heeft in zijn budget gerekend op een sterk gestegen bedrag aan besparingen; teneinde een tekort te dekken zal hij waarschijnlijk moeten overgaan tot „renewed inflationary borrowing”. „The truth is that, so long as the community sees prices and wages moving upwards, it will remain shy of Government issues. Sound finance and a constructive policy would be worth a whole hog's head of exhortation”.

HET VREEMDELINGENVERKEER IN ZWITSERLAND.

Het Zwitserse vreemdelingenverkeer is in 1946 sterk toegenomen. In de hotels, pensions, sanatoria en kuur-inrichtingen werden in dat jaar in totaal 20,9 miljoen logeernachten geteld, d.i. 3,3 miljoen meer dan in 1945 en tevens het hoogste aantal sedert 1934, het jaar, waarin de Zwitserse statistiek van het vreemdelingenverkeer het licht zag. Dit betekent nog niet, dat het internationale vreemdelingenverkeer de stand van vóór de oorlog weer heeft bereikt; in het algemeen behaalden slechts de hotels in de steden topresultaten, het verkeer in de eigenlijke „Fremdenorte” bleef nog aanzienlijk beneden dat in 1937, aldus de „Neue Zürcher Zeitung” van 8 Juli jl.

In de hotels en pensions is het aantal logeernachten met 2,69 tot 17,05 miljoen gestegen. Deze opleving is enerzijds een gevolg van het toenemende zaken- en beroepsverkeer, anderzijds van het groeiend aantal buitenlandse vacantië-gasten. De sedert het einde van de oorlog getroffen regelingen met betrekking tot het reizigersverkeer in het kader van de bilaterale betalingsovereenkomsten hebben het internationale tourisme weer op gang gebracht, zódat het aantal logeernachten voor buitenlanders (4,63 miljoen), ondanks de sterke daling t.a.v. de Amerikaanse verlofgangers, bijna eens zo groot was als in 1945. Het binnenlandse sport- en vacantiëverkeer bleef ongeveer op dezelfde hoogte als in 1945. Van de toeneming van het totale verkeer profiteerden het meest: Graubünden, het gebied rond het meer van Genève, het Berner Oberland en het N-O Middelland.

DE VERENIGDE STATEN EN HET RUHRGEBIED.

Vroeg of laat zal de conferentie te Parijs, door verschillende West-Europese landen gehouden naar aanleiding van het aanbod van Marshall, zich moeten beraden over de toekomst van het Ruhrgebied. Het is immers een bekend feit, dat de Amerikanen aan het economisch herstel van genoemd gebied een bijzondere waarde hechten. De Amerikaanse redenering daarbij is eenvoudig. „The gap”, aldus omschrijft het Engelse weekblad „The Economist” van 12 Juli jl. het Amerikaanse standpunt, „between Europe's present scale of production and Europe's needed scale of production is almost precisely equivalent to the tremendous cut in German output.” In een normaal jaar bedraagt de staalproductie van het Ruhrgebied 14 miljoen ton; de Amerikanen hebben volgens sommige waarnemers de bedoeling om genoemde productie te brengen op een peil van 13,5 tot 18 miljoen ton¹⁾. Dit alles onder geallieerde supervisie, t. w. de Verenigde Staten, Groot-Brittannië en Frankrijk.

Frankrijk is het met de Verenigde Staten eens, dat een geallieerd beheer nodig is. Het staat echter ver van het Amerikaanse standpunt inzake de omvang van de productie. Frankrijk houdt vast aan een jaarlijkse productie van 5,8 miljoen ton staal. Het ontbrekende wensen de Fransen zelf aan te vullen door hun eigen staalindustrie te brengen op een productie van 15 miljoen ton per jaar, voor welk doel het Ruhrgebied meer kolen aan Frankrijk moet leveren.

Dé Engelsen nemen een tussenpositie in. Zij houden

¹⁾ Getallen genoemd door „The Observer” van 13 Juli en „The Economist” van 12 Juli.

het op een productie van 11 miljoen ton staal. Zij zijn het echter niet met de Amerikanen en Fransen eens ten aanzien van het geallieerd beheer van het Ruhrgebied. Zij willen zelfstandigheid in hun eigen zône en de verantwoordelijkheid aan de Duitsers zelf overdragen en achten socialisatie van mijnen en zware industrie voldoende. Tegen de socialisatiegedachte zijn de Amerikanen hevig gekant.

Zo bestaat geen eenstemmigheid ten aanzien van het vraagstuk van het Ruhrgebied. De twee Europese landen; t. w. Frankrijk en Engeland, zullen concessies moeten doen, Frankrijk door accoord te gaan met een hogere productie, Engeland door een geallieerd bestuur toe te staan. Doch ook de Verenigde Staten zullen niet op hun stuk mogen blijven staan. Zij zullen dienen in te zien, dat het herstel van het Ruhrgebied geen topprioriteit mag krijgen, omdat het herstel van Britse en Franse mijnen en industrie even belangrijk is. Verder mogen zij niet vergeten, dat Europa de Duitse agressie nog niet vergeten is; dit betekent, dat het herstel van Duitsland niet zo mag zijn, dat er kans bestaat op een „future domination of Europe by a revived Germany”. In dat geval zal het plan stellig, aldus „The Economist”, mislukken.

MEDEDELING.

JUBILEUMPRIJSVRAAG V.N.F.

De Vereniging „Nederlands Fabrikaat” heeft een prijsvraag uitgeschreven.

Zij vraagt: *„vervaardig voor 1 Februari 1948 een ontwerp of werkstuk, afgestemd op het 50-jarig Regeringsjubileum van H.M. de Koningin.*

Men wacht inzendingen in rubrieken als: proza en poëzie, pottenbakkerskunst, metaalnijverheid, houtsnijwerk, naaldwerk, schilderkunst, grafisch werk, leerbewerking, werkstukken van het nijverheidsonderwijs e.d.

Een tentoonstelling van de inzendingen, waar de industrie kan oordelen, welke Nederlandse fantasie kan worden omgezet in Nederlands Fabrikaat, wil zij omstreeks Pasen 1948 houden.

De deelneming aan de prijsvraag staat voor ieder open. Nadere inlichtingen verstrekt het Secretariaat, Prinsegracht 73, Den Haag, Tel. 330100.

ONTVANGEN BOEKEN EN BROCHURES

BOEKEN.

De wetenschap der economie en de grondslagen van het sociaal-economisch leven door Dr C. A. Verrijn Stuart.

De Erven F. Bohn N.V., Haarlem 1947, 319 blz., geb. f 15,75, 6e herz. druk.

Selectie, scholing en omscholing. Verhandelingen van het Instituut voor Praeventieve Geneeskunde IX. H. E. Stenfert Kroese's Uitg.-Mij., Leiden 1947, 102 blz., f 5 ingen.

De Nederlandse visserij door Drs A. G. U. Hildebrandt. Uitg. Het Spectrum, Utrecht 1947, 110 blz.

Sociaal-economische ordening door Ed. van Cleeff. „Een ideologisch-sociologische beschouwing van religieuze standpunt. Van Loghum Slaterus” Uitg. Mij. N.V., Arnhem 1947, 488 blz., geb. f 12,50, 2e druk.

Personeelselectie en psychotechniek door Dr R. A. Biegel met voorwoord van Prof. H. J. F. W. Brugmans. Nederlandsche Uitgeversmaatschappij N.V., Leiden 1947, 126 blz., geb. f 3,25.

Termijnhandel in goederen door Dr J. F. Haccoü. Bedrijfs-economische monographieën X. H. E. Stenfert Kroese's Uitg.-Mij. N.V., Leiden 1947, 373 blz.

Ruslands economische toekomst door Stellan Bohm. H. E. Stenfert Kroese's Uitg.-Mij. N.V., Leiden 1947, 184 blz., geb. f 7,90.

De zenuw aller zaken, beschouwingen over het geldwezen en zijn invloed op de algemene welvaart, door Mr O. Leyendekkers. Uitg. Het Spectrum, Utrecht 1947, 158 blz.

Ouderdomsvoorzieningen en belastingen door Dr H. L. Drost. Uitg. N. Samsom N.V., Alphen aan den Rijn 1947, 289 blz., ingen. f 8.

BROCHURES.

Bretton Woods door Dr F. A. G. Keesing. Rede uitgesproken bij de aanvaarding van het ambt van buitengewoon hoogleraar in de leer van het geld, het krediet en de internationale economische betrekkingen aan de Gem. Universiteit van Amsterdam op 9 Juni 1947. Uitg. N.V. Noord-Hollandsche Uitg. Mij., Amsterdam 1947, 32 blz., ingen. f 1.

GELD- EN KAPITAALMARKT.

Belangrijke veranderingen gaf de geldmarkt in de afgelopen week niet te zien. Het algemene beeld bleef vrijwel onveranderd. Hoewel van een algemene krapheid niet kan worden gesproken, bleven de noteringen voor kortlopend schatkistpapier op hetzelfde relatief hoge niveau, dat in het voorafgaande overzicht werd vermeld. De oorzaak hiervan is vooral te zoeken in het streven der banken om schatkistbiljetten te verkrijgen, vooral met 3-jarige looptijd, in ruil waarvoor kortlopende promessen worden aangeboden. De afgifte van 3-jarige schatkistbiljetten werd echter op 9 Juli jl. gestaakt, naar verluidt, omdat de door de Agent gestelde maximum afgifte van f 100 miljoen per maand was bereikt. Gegadigden zullen zich tot 21 Juli a.s. kunnen melden voor aankoop van per 1 Augustus 1947 af te geven schatkistbiljetten.

Voor kasgeldleningen aan publiekrechtelijke lichamen zijn thans nieuwe rentemaxima vastgesteld, welke $\frac{1}{4}$ pCt. boven de officiële tarieven van schatkistpromessen met overeenkomstige looptijd liggen. Tevoren bedroeg het renteverskil $\frac{1}{8}$ pCt. Wellicht is de markt voor kasgeldleningen thans iets aantrekkelijker geworden, althans voor looptijden van omstreeks één jaar. Voor kortere termijnen vormen de hoge marktdisconto's van schatkistpromessen nog een beletsel om kasgeldleningen te verstrekken.

Tengevolge van de aanvaarding door de Eerste Kamer is de Vermogensheffing ineens thans wet geworden, terwijl de Tweede Kamer het wetsontwerp tot verlenging van het Machtigingsbesluit Geldzuivering heeft aanvaard, zij het ook, dat binnen een jaar de definitieve afsluiting der geldsanering bij de wet zal worden geregeld. Binnenkort zal de inning der heffingen dus wel plaats kunnen vinden. Dit zal niet alleen belangrijke repercussies teweeg brengen op banken, spaarbanken, boerenleenbanken e. d., doch ook de effectenbeurs zal hiervan vermoedelijk belangrijke invloed ondervinden. Enerzijds wellicht aanbod van heffingplichtigen, anderzijds vraag van hen, die overtollig geblokkeerd tegoed in effecten wenssen te beleggen. Een periode van verhoogde omzetten ligt waarschijnlijk wel in het verschiet. Hoe het koersverloop als gevolg van bovengenoemde tegenwerkende factoren zal zijn, valt moeilijk te zeggen, omdat de kwantitatieve verhoudingen niet bij benadering zijn te ramen.

De emissiebedrijvigheid werd in de afgelopen week voortgezet, doordat een viertal ondernemingen, nl. de N.V. „Nedap”, de N.V. Allan & Co., de N.V. Utrechtse Asphaltfabriek en de N.V. Expl. Mij. Picus, een beroep op de publieke kapitaalmarkt deden. [Het schijnt, dat de markt enigszins overvoerd raakt, daar de claims vrijwel alle min of meer aanzienlijk beneden de theoretische waarde noteren. Hier komt nog bij, dat de verkoop van Amerikaanse fondsen, zoals in het vorige overzicht werd opgemerkt, op iets geringere schaal plaatsvindt,

zodat het aanbod van beleggingzoekende gelden iets afneemt.

De binnenlandse aandelenmarkt vertoonde over het algemeen koersdalingen van zeer beperkte omvang, al waren hier ook uitzonderingen. Vooral scheepvaartwaarden stonden onder druk, waaraan de recente emissies wel niet vreemd zullen zijn. Indische fondsen konden van de verbeterde politieke ontwikkeling profiteren.

	4 Juli 1947	11 Juli 1947
A.K.U.	187 $\frac{1}{4}$	182 $\frac{1}{2}$
v. Berkél's Patent	128 $\frac{3}{4}$	126
Lever Bros. Unilever C. v. A.	283 $\frac{1}{2}$	280
Philips G. b. v. A.	386	377
Koninklijke Petroleum	418	415 $\frac{1}{2}$
H.A.L.	208	205
N.S.U.	183	181 $\frac{1}{4}$
H.V.Á.	226	239 $\frac{1}{2}$
Deli Mij. C. v. A.	147 $\frac{1}{2}$	155 $\frac{3}{4}$
Amsterdam Rubber	138 $\frac{3}{4}$	148 $\frac{1}{2}$

STATISTIEKEN.

DE NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte balans op 14 Juli 1947.

Activa.											
Wissels, promessen en schuldbrieven in disconto	<table border="0"> <tr> <td>Hoofdbank f</td> <td>—</td> <td>)</td> </tr> <tr> <td>Bijbank</td> <td>—</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Agentsch.</td> <td>—</td> <td></td> </tr> </table>	Hoofdbank f	—)	Bijbank	—		Agentsch.	—		f —)
Hoofdbank f	—)									
Bijbank	—										
Agentsch.	—										
Wissels, schatkistpapier en schuldbrieven, door de Bank gekocht (art. II, 1e lid, sub 3 van de Bankwet 1937 j° art. 4 van het Koninklijk besluit van 1 October 1945, Staatsblad No. F 204)		—									
Schatkistpapier, door de Bank overgenomen van de Staat der Nederlanden ingevolge overeenkomst van 26 Februari 1947		2.100.000.000,—									
Beleningen: (incl. voorschotten in rekening-courant op onderpand)	<table border="0"> <tr> <td>Hoofdbank</td> <td>153.822.373,69^{a)}</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Bijbank</td> <td>1.117.836,41</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Agentsch.</td> <td>9.780.174,71</td> <td></td> </tr> </table>	Hoofdbank	153.822.373,69 ^{a)}		Bijbank	1.117.836,41		Agentsch.	9.780.174,71		f 164.720.434,81
Hoofdbank	153.822.373,69 ^{a)}										
Bijbank	1.117.836,41										
Agentsch.	9.780.174,71										
Op effecten, enz.	164.494.806,49 ^{a)}										
Op goederen en celen	225.628,32										
		f 164.720.434,81 ^{b)}									
Voorschotten aan het Rijk (art. 16 van de Bankwet 1937)		—									
Boekvordering op de Staat der Nederlanden ingevolge overeenkomst van 26 Februari 1947		1.500.000.000,—									
Munt en muntmateriaal:											
Gouden munt en gouden muntmateriaal	f 502.117.443,09										
Zilveren munt, enz.	1.699.483,70										
		f 503.816.926,79									
Papier op het buitenland	f 139.661.400,—										
Tegoed bij correspondenten in het buitenland	209.172.901,61										
Buitenlandse betaalmiddelen	4.874.393,90										
		f 353.708.695,51									
Belegging van kapitaal, reserves en pensioenfonds		66.084.231,48									
Gebouwen en inventaris		3.500.000,—									
Diverse rekeningen		56.156.027,86									
		f 4.747.986.316,45									
Passiva.											
Kapitaal	f 20.000.000,—										
Reservefonds	12.452.579,46										
Bijzondere reserves	32.247.868,69										
Pensioenfonds	16.824.862,14										
Bankbiljetten in omloop (oude uitgiften)	125.983.500,—										
Bankbiljetten in omloop (nieuwe uitgiften)	2.723.679.205,—										
Bankassignaties in omloop	357.279,98										
Rekening-courant saldo's:											
's Rijks Schatkist:	f 872.849.344,52										
Geblokkeerde saldo's van banken	43.735.779,09										
Geblokkeerde saldo's van anderen	36.357.325,40										
Vrije saldo's	734.058.815,21										
		f 1.687.001.264,22									
Diverse rekeningen		129.439.756,96									
		f 4.747.986.316,45									

^{a)} Waarvan schatkistpapier rechtstreeks door de Bank in disconto genomen

^{b)} Waarvan aan Nederlands-Indië (Wet van 15 Maart 1933, Staatsblad no. 99) 39.529.875,—
Circulatie der door de Bank namens de Staat in het verkeer gebrachte muntbiljetten 147.057.719,—

DE NEDERLANDSCHE BANK.

(Voornaamste posten in miljoenen guldens).

Data	Munt en muntmateriaal	Papier op het buitenland	Tegoeed bij corresp. in het buitenland en buitenlandse betaalmiddelen	Wissels, prom. enz. en open marktpapier	Beleningen
27 Mei '47	519.882	145.179	166.437	102	155.270
2 Juni '47	522.983	144.121	147.729	101	154.406
9 " '47	523.754	134.591	146.813	101	155.359
16 " '47	529.113	125.833	155.485	101	155.763
23 " '47	503.612	130.158	136.417	103	159.582
30 " '47	503.670	129.943	226.966	3	173.896
7 Juli '47	503.732	129.943	226.966	3	157.687
14 " '47	503.817	139.661	214.047	—	164.720

Saldi in rekening-courant

Data	Bankbiljetten in omloop	's Rijks Schatkist	Geblokkeerde saldi van banken	Geblokkeerde saldi van anderen	Vrije saldi
27 Mei '47	2.729.913	935.214	64.256	64.256	591.068
2 Juni '47	2.764.130	889.826	53.456	37.619	595.335
9 " '47	2.746.711	938.096	54.533	37.563	559.478
16 " '47	2.719.236	946.969	59.783	37.809	582.307
23 " '47	2.709.037	813.570	31.557	37.269	722.720
30 " '47	2.760.188	865.845	49.788	35.003	718.550
7 Juli '47	2.752.018	874.031	30.533	35.505	724.780
14 " '47	2.723.679	872.849	43.736	36.357	734.059

NATIONALE BANK VAN BELGIË.

(Voornaamste posten in miljoenen francs).

Data	Totaal van de goudvoorraad ¹⁾	Buitenlandse deviezen	Papier op België	Voorschotten op overheidsfondsen	Deel en pasmunt	Vorderingen op de Staat
29 Mei 1947	27.998	10.255	4.227	302	754	52.382
5 Juni 1947	28.013	10.831	4.056	316	754	52.372
12 " 1947	28.039	11.303	3.613	294	778	59.852
19 " 1947	28.102	11.842	3.102	271	806	51.397
26 " 1947	28.163	12.844	2.380	272	780	51.468
3 Juli 1947	28.025	12.207	5.709	368	773	49.883
10 " 1947	28.183	12.134	5.174	282	787	49.843

Data	Overheidsfondsen	Totaal activa ²⁾	Bankbiljetten in omloop	Rekening-courant saldi		Besluitwet van 6 Oct. '44 ³⁾
				van de schatkist	van anderen	
29 Mei 1947	637	162.928	75.446	2	5.840	552
5 Juni 1947	637	163.291	76.555	3	5.224	549
12 " 1947	637	162.732	76.174	4	5.049	544
19 " 1947	637	162.948	75.609	3	5.874	543
26 " 1947	637	162.697	75.380	1	5.838	541
3 Juli 1947	637	163.934	76.665	5	5.943	539
10 " 1947	637	163.388	76.711	3	5.307	538

- ¹⁾ Waarvan 10.493 miljoen francs. onbeschikbaar goudsaldo na herwaardering van de goudvoorraad (Besluitwet no. 5 van 1-5-1944).
- ²⁾ Waaronder begrepen de post „Emissiebank te Brussel“, ten bedrage van 64.597 miljoen francs.
- ³⁾ Deze post omvat: oude biljetten over te boeken op tijdelijk onbeschikbare of geblokkeerde rekeningen en niet aangegeven oude biljetten.

FEDERAL RESERVE BANKS.

(Voornaamste posten in miljoenen dollars).

Data	Metaalvoorraad		Other cash	U.S. Govt. securities
	Totaal	Goudcertificaten		
15 Mei 1947	19.628	18.910	259	21.762
21 Mei 1947	19.646	18.930	252	21.676
28 Mei 1947	19.689	18.975	233	21.590
4 Juni 1947	19.737	19.025	230	21.760

Data	F.R.-biljetten in circulatie	Deposito's		
		Totaal	Govt.	Member-banks
15 Mei 1947	24.013	17.571	566	15.949
21 Mei 1947	24.002	17.438	539	15.942
28 Mei 1947	24.110	17.302	751	15.705
4 Juni 1947	24.131	17.530	653	15.921

BANK VAN ENGELAND.

(Voornaamste posten in miljoenen ponden).

Data	Metaalvoorraad	Govt. debts and Govt. securities	Fiduciary issue	Biljetten in circulatie	Biljetten in Banking Dept.
18 Juni '47	0,2	1.449,3	1.450	1.393,5	54,8
25 Juni '47	0,2	1.449,2	1.450	1.395,0	55,2
2 Juli '47	0,2	1.449,2	1.450	1.398,7	51,5
9 Juli '47	0,2	1.449,2	1.450	1.403,6	46,7

Data	Gouden en zilveren munten	Govt. securities	Other securities		Deposits		
			Disc. and advances	Securities	Totaal	Public deposits	Banken
18 Juni '47	1,7	333,3	10,8	18,1	402,4	10,3	299,6
25 Juni '47	1,8	319,2	20,6	17,9	396,6	8,0	290,3
2 Juli '47	2,0	351,0	17,7	17,7	421,7	8,5	318,2
9 Juli '47	2,1	328,0	22,2	17,6	398,4	8,8	293,2

BANK VAN FRANKRIJK.

(Voornaamste posten in miljoenen francs).

Data	Metaalvoorraad	Disconto's en voorschotten	Voorschotten aan de Staat		
			Vaste	Schatkist	Bezettingskosten Duitsland
12 Juni 1947	82.817	128.046	99.449	78.700	426.000
19 " 1947	82.817	139.800	99.449	86.000	426.000
26 " 1947	82.817	134.618	99.449	95.000	426.000
3 Juli 1947	84.817	127.927	108.003	107.800	426.000

Data	Bankbiljetten in circulatie	Deposito's		
		Totaal	Staat	Diversen
12 Juni 1947	787.295	69.445	792	62.751
19 " 1947	799.810	75.776	791	74.211
26 " 1947	807.064	77.582	834	71.975
3 Juli 1947	829.732	83.639	800	80.853

ZWEEDSE RIJKSBANK.

(Voornaamste posten in miljoenen kronen).

Data	Metaal		Staatsfondsen		Saldi buitenland	Fondsen ter beschikking der staats-schuld	Promessen staats-schuld
	Goud	Overwaarde goud	Eigen	Vreemd			
14 Juni 1947	395	250	2.065	270	126	94	182
21 Juni 1947	371	235	2.183	270	170	94	182
30 Juni 1947	371	235	2.258	285	134	94	182
7 Juli 1947	365	231	2.270	294	112	94	182

Data	Biljetten in circulatie	Deposito's					Regularisatie-rekening
		Direct opvraagbaar			45 dagen	Buitenlandse banken	
		Totaal	Staat	Banken			
14 Juni 1947	2.470	822	583	152	189	165	3
21 Juni 1947	2.511	731	568	74	139	193	3
30 Juni 1947	2.618	736	619	42	139	190	3
7 Juli 1947	2.544	757	602	69	189	193	3

NATIONALE BANK VAN ZWITSERLAND.

(Voornaamste posten in miljoenen francs).

Data	Metaalvoorraad	Buiteni. wissels	Disconto's en voorschotten	Effecten	Biljetten in circulatie	Andere credieten
14 Juni 1947	5.037,1	124,2	85,1	52,3	3.810,5	1.193,6
23 Juni 1947	5.059,0	123,3	82,9	52,3	3.810,1	1.204,0
30 Juni 1947	5.054,8	120,0	86,5	52,2	3.953,2	1.072,9
7 Juli 1947	5.110,4	118,9	78,3	52,0	3.912,2	1.156,1

UITVOER VAN NEDERLANDS-INDIË IN 1946 1).

Producten	1938		1e halfj. 1946		Juli 1946		Aug. 1946		Sept. 1946	
	Gewicht in 1.000 kg	Waarde in 1.000 gulden	Gewicht in 1.000 kg	Waarde in 1.000 gulden	Gewicht in 1.000 kg	Waarde in 1.000 gulden	Gewicht in 1.000 kg	Waarde in 1.000 gulden	Gewicht in 1.000 kg	Waarde in 1.000 gulden
Koffie	70.107	13.708	281	59	32	56	861	534	66	64
Copra	565.483	38.313	8.424	2.325	3.312	975	2.881	881		
Rubber	331.243	135.384	9.000	8.694	7.981	10.542	4.873	6.713	8.091	10.805
Aardolie	6.434.930	164.018	39.001	1.231	13.532	428	27.737	863	30.725	829
Suiker	1.196.538	45.220			50	2	26	18	5	4
Tabak	50.309	38.849	91	12	77	145	185	246	317	584
Tapioca	266.563	9.198	166	20	977	123	5	1	21	5
Thee	81.844	56.243	141	76	156	108	121	130	250	218
Tin en erts	26.550	33.441	3.772	10.372	336	811	1.905	4.456	1.488	3.528
Diversen	1.970.863	124.421	5.469	5.570	1.910	1.856	3.986	4.786		
Totaal	10.994.430	657.795	66.345	28.359	28.363	15.046	42.580	18.628	55.095	23.098

Producten	Oct. 1946		Nov. 1946		Dec. 1946		Totaal 1946	
	Gewicht in 1.000 kg	Waarde in 1.000 gulden	Gewicht in 1.000 kg	Waarde in 1.000 gulden	Gewicht in 1.000 kg	Waarde in 1.000 gulden	Gewicht in 1.000 kg	Waarde in 1.000 gulden
Koffie	223	197	97	73	—	—	1.560	983
Copra	5.480	2.119	20.870	7.724	857	249		
Rubber	6.421	8.461	9.348	11.199	8.844	10.248	54.558	66.662
Aardolie	26.246	659	28.621	734	23	3	165.885	4.747
Suiker	134	30	59	26	11	—	285	80
Tabak	91	176	29	55	75	256	865	1.474
Tapioca	32	8	—	—	—	—	1.201	157
Thee	411	474	382	520	118	151	1.579	1.677
Tin en erts	544	1.385	—	—	1.464	4.066	9.509	24.978
Diversen	4.372	4.045	6.920	9.051	2.655	3.496		
Totaal	43.954	17.554	66.326	29.382	14.047	18.469	316.710 *)	150.536 *)

1) Bewerkt naar gegevens van het Centraal Kantoor voor de Statistiek, Afdeling Handelsstatistiek.

*) Volgens nadere gegevens droeg de totale uitvoer 318.613 naar gewicht en 152.897 naar de waarde.

• betekent gegevens ontbreken.

SALDI OP KORTE TERMIJN IN DE VERENIGDE STATEN 1).

(in miljoenen dollars; C = Credit, D = Debet, CS = Creditsaldo).

Land		Ultimo 1942	Ultimo 1945	28 Febr. 1946	31 Mrt 1946	30 April 1946	31 Mei 1946	30 Juni 1946	31 Juli 1946	31 Aug. 1946	30 Sept. 1946	31 Oct. 1946
Nederland	C	186,6	281,6	282,2	295,0	294,9	268,4	256,1	234,1	227,1	239,0	215,7
	D	0,5	36,3	36,1	35,8	43,4	118,5	119,4	119,6	121,5	136,0	127,7
	CS	186,1	245,3	246,1	259,2	251,5	149,9	136,7	114,5	105,6	103,0	88,0
Ned.-Indië	C	160,4	113,7	100,7	99,0	102,1	103,6	100,2	114,3	120,1	128,9	133,4
	D	1,6	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4	1,2	1,3	1,2	1,0
	CS	158,8	112,3	99,3	97,6	100,7	102,2	98,8	113,1	118,8	127,7	132,4
België	C	121,8	185,0	167,6	166,3	176,4	177,8	175,7	169,0	160,1	158,7	177,0
	D	0,8	0,6	2,6	3,6	4,6	5,0	7,7	8,8	9,1	6,9	7,2
	CS	121,0	184,4	165,0	162,7	171,8	172,8	168,0	160,2	151,0	151,8	169,8
Engeland	C	554,6	707,7	630,5	553,8	553,4	434,4	335,1	661,1	525,3	570,3	638,1
	D	12,6	25,4	26,3	28,6	31,6	32,6	30,5	75,8	65,8	65,3	56,5
	CS	542,0	682,3	604,2	525,2	521,8	401,8	304,6	585,3	495,5	505,0	581,6
Frankrijk	C	432,3	310,0	380,7	364,5	305,8	319,7	286,0	275,2	250,8	275,5	284,6
	D	1,3	1,1	0,7	0,7	0,9	0,9	0,9	3,4	3,1	3,0	3,9
	CS	431,0	308,9	380,0	363,8	304,9	318,8	285,1	271,8	247,7	272,5	280,7
Zweden	C	153,5	210,1	212,9	205,2	200,0	196,0	191,7	204,4	196,3	183,1	159,9
	D	0,4	0,9	1,1	1,3	2,4	3,0	5,6	7,6	5,5	5,5	4,1
	CS	153,1	209,2	211,8	203,9	197,6	193,0	186,1	196,8	190,8	177,6	155,8
Zwitserland	C	184,2	304,2	316,2	321,2	324,4	323,2	332,5	336,7	359,0	351,1	359,1*)
	D	1,5	2,9	4,9	5,6	6,5	8,0	6,5	6,7	4,7	5,5	4,5
	CS	182,7	301,3	301,3	315,6	317,9	315,2	326,0	330,0	354,3	345,6	354,6
Canada	C	507,4	1.522,2	1.349,7	1.359,7	1.334,1	1.248,2	1.263,8	1.284,3	1.219,6	1.177,5	1.103,3
	D	34,3	53,3	71,3	62,9	64,7	50,1	53,6	42,2	43,6	50,3	49,7
	CS	473,1	1.468,9	1.278,4	1.296,8	1.279,4	1.198,1	1.210,2	1.142,1	1.176,0	1.127,2	1.053,6
Latijns Amerika	C	597,7	1.046,4	1.043,5	1.094,0	1.077,7	1.108,1	1.151,3	1.174,4	1.226,6	1.180,7	1.180,5
	D	99,7	158,9	161,2	178,4	166,1	158,0	164,7	170,4	185,3	182,6	182,1
	CS	498,0	887,5	882,3	915,6	911,6	950,1	986,6	1.004,0	1.041,3	998,1	998,4
China	C	360,9	582,3	738,0	732,1	717,0	695,4	657,0	611,9	561,8	525,3	490,1
	D	11,1	1,0	9,7	22,8	25,6	22,6	23,9	19,0	28,6	34,7	34,6
	CS	349,8	581,3	728,3	709,3	691,4	672,8	633,1	592,9	533,2	490,6	455,5
Europa	C	2.020,7	2.583,0	2.588,2	2.512,4	2.502,5	2.393,2	2.257,4	2.554,4	2.391,0	2.457,4	2.538,3
	D	72,6	140,7	120,2	126,1	134,8	215,3	221,2	276,8	267,7	293,9	281,0
	CS	1.948,1	2.442,3	2.468,0	2.386,3	2.367,7	2.177,9	2.036,2	2.277,6	2.123,3	2.163,5	2.257,3
Azië	C	930,0	1.549,6	1.723,6	1.685,6	1.699,3	1.655,7	1.541,4	1.487,5	1.437,5	1.396,4	1.359,3
	D	35,3	29,9	43,6	53,6	57,1	54,5	56,2	57,1	68,0	72,7	74,3
	CS	894,7	1.519,7	1.680,0	1.632,0	1.642,2	1.601,3	1.485,2	1.430,4	1.369,5	1.323,7	1.285,0
Totaal	C	4.205,4	6.883,1	6.931,4	6.927,8	6.883,1	6.654,6	6.612,0	6.908,2	6.767,8	6.689,3	6.679,5*)
	D	246,7	392,8	406,8	431,9	434,3	490,7	511,0	561,4	580,2	614,6	601,6
	CS	3.958,7	6.490,3	6.524,6	6.495,9	6.448,8	6.163,9	6.101,0	6.346,8	6.187,6	6.074,7	6.077,9

1) Bewerkt naar gegevens uit het „Federal Reserve Bulletin” van Maart 1947.

*) Deze cijfers zijn niet vergelijkbaar met de overeenkomstige cijfers in de vorige maanden. Een bedrag van \$ 4.322.000 is voor de eerste maal niet opgenomen, daar het niet als buitenlands saldo mocht worden vermeld.

HAVENBEWEGING.

Te Rotterdam, Amsterdam en Antwerpen aangekomen zeeschepen ¹⁾.

Tijdvak	Rotterdam		Amsterdam		Antwerpen	
	aantal	netto register tonnen	aantal	netto register tonnen	aantal	netto register tonnen
1939	12.026	19.392.128	3.110	4.024.738	9.524	15.888.710
1945	1.344	2.063.622	470	458.800	3.585	11.129.932
1946	4.464	5.911.539	1.706	1.833.381	5.284	9.311.899
Januari 1947	364	628.527	191	223.086	422	855.334
Februari	329	635.622	149	209.969	503	1.050.345
Maart	441	742.747	146	215.633	611	1.272.384
April	463	729.734	176	251.177	642	1.265.483
Mei	507	851.771	215	232.727	729	1.419.137
1 t/m 7 Juni	119	156.786	50	53.040		
8 t/m 14 Juni	130	232.217	47	48.625		
15 t/m 21 Juni	137	251.520	54	69.954		
22 t/m 28 Juni	115	174.234	54	62.759		

¹⁾ Bronnen: „Mededelingen Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Zuid-Holland“; Dienst Gemeente Handelsinrichtingen, Amsterdam; Bureau van Statistiek der Gemeente Amsterdam; Economische dienst van de haven, Antwerpen.

INDEXCIJFERS VAN GROOTHANDELSPRIJZEN ¹⁾ ²⁾.

	1946	Jan. 1947	Febr. 1947	Mrt 1947	April 1947	Mei 1947
Voedingsmiddelen:						
plantaardige	209,2	228,7	230,1	236,5	229,2	230,1
dierlijke	190,8	207,5	206,2	203,6	200,1	183,1
totaal	200,0	218,1	218,1	220,0	214,7	206,3
Grondstoffen:						
houtw. buitenlands	462,7	622,5	622,5	622,5	622,5	622,5
chem. producten ..	272,5	285,8	285,4	287,9	315,0	352,4
textielwaren	258,2	281,4	283,1	280,8	281,4	279,5
lederwaren	223,9	242,9	242,9	242,9	242,9	242,9
metaalwaren	261,1	285,9	283,9	284,0	286,3	296,8
papierwaren	332,0	397,4	397,4	397,4	425,3	446,7
hulpstoffen	170,0	186,5	186,5	186,6	186,7	186,7
totaal	281,7	312,7	312,4	312,0	314,8	320,6
Afgewerkte producten:						
glas, aardewerk, enz.	238,2	255,9	255,7	255,8	256,4	256,3
houtwaren	348,7	376,5	386,7	287,6	388,4	388,4
chem. producten ..	328,3	314,3	317,1	318,1	318,1	318,9
textielwaren	314,9	332,8	337,8	336,4	335,7	340,6
lederwaren	292,0	313,5	323,9	313,7	312,2	315,7
papierwaren	282,6	300,0	300,0	300,0	300,0	300,0
gefabr. voed.midd.	211,2	222,8	222,8	222,8	222,8	222,8
metaalwaren	247,8	259,7	259,6	260,9	262,2	261,4
totaal	260,8	272,5	274,2	274,0	274,2	274,9
Algem. indexcijfer ..	251,4	267,4	268,4	268,7	268,3	268,1

¹⁾ Bron: „Statistisch Bulletin van het C.B.S.“

²⁾ De wegingscoëfficiënten hebben betrekking op het jaar 1941.

DE KOLENPOSITIE VAN NEDERLAND ¹⁾.

(in 1.000 kg.)

Maand	Productie Limburgse mijnen	Verzonden voor binnenlandse behoefte	Invoer
Totaal 1946	8.313.827	6.387.903	2.666.502
Gem. p. mnd.	692.819	532.325	222.209
Jan. 1947	833.027	628.209	223.709
Febr. 1947	802.805	581.347	225.008
Maart 1947	885.207	704.494	365.092
April 1947	817.839	658.377	341.189
Mei 1947	771.991 ²⁾	621.718 ²⁾	357.412 ²⁾
Juni 1947	822.000 ²⁾	640.000 ²⁾	375.000 ²⁾

¹⁾ Bron: „Statistisch Bulletin van het C. B. S.“

²⁾ Voorlopige gegevens.

ENIGE INDEXCIJFERS VAN DE INDUSTRIËLE PRODUCTIE IN NEDERLAND ¹⁾.

1938 = 100	Dec. 1945	Nov. 1946	Dec. 1946	Jan. 1947	Febr. 1947	Mrt 1947	April 1947	Mei 1947
Walsproducten van ijzer en staal ²⁾	57	105	125	104	116	146	129	
Cement	85	96	73	24 ³⁾	46	67	135	143
Metselstenen	33	73	76	81	68	66	56	48
Deuren		39	33	56	38	48	42	48
Katoen- en linnen-veerijen ..	51	52	48	53	52	58	55	59
Schoenen	27	100	77	80	77	88	100	
Sigaren	36	53	54	66	53	60		
Sigaretten	65	97	74	117	113	136		
Boter	27	49	35	27	21	28	43	81
Kaas	1	35	23	15	6	23	63	102

¹⁾ Bron: „Statistisch Bulletin van het C.B.S.“; . betekent de gegevens ontbreken.

²⁾ 1940 = 100.

³⁾ Lagere cementproductie i.v.m. het, tengevolge van de vorst, stilleggen van de bouwrijverheid.

WERKLOOSHEID IN NEDERLAND ¹⁾.

Maand	Werklozen ²⁾	Wachtgelders ³⁾ (raming)
30 Juni 1945	112.622	201.400
29 Juni 1946	45.953	7.800
31 Oct. 1946	37.578	5.200
30 Nov. 1946	39.041	4.800
31 Dec. 1946	47.000 ⁴⁾	7.600
31 Jan. 1947	51.500 ⁴⁾	7.100
28 Febr. 1947	55.800 ⁴⁾	6.200
31 Mrt 1947	48.300 ⁴⁾	5.200
30 April 1947	31.000	3.400
31 Mei 1947	24.100	2.500

¹⁾ Bron: „Statistisch Bulletin van het C.B.S.“

²⁾ Gegevens van de arbeidsbureaux.

³⁾ Bovendien 105.000 vorstwerklozen uit het vrije bedrijf.

⁴⁾ Bovendien 121.000 vorstwerklozen uit het vrije bedrijf.

⁵⁾ Bovendien 161.000 vorstwerklozen uit het vrije bedrijf.

⁶⁾ Bovendien 28.900 vorstwerklozen uit het vrije bedrijf.

GOUDPRODUCTIE ¹⁾.

(in 1.000 dollars van circa \$ 35 per ounce fijn).

Jaar	Zuid-Afrika	Veren. Staten ²⁾	Canada ³⁾	Austra-lië ⁴⁾	Totaal gerapporteerd ⁵⁾
1939	448.753	196.391	178.303	56.182	1.020.297
1940	491.628	210.109	185.890	55.878	1.094.264
1941	504.268	209.175	187.081	51.039	1.089.395
1942	494.439	130.963	169.446	42.525	966.132
1943	448.153	48.808	127.796	28.560	760.527
1944	429.787	35.778	102.300	16.310	682.061
1945	427.862	32.511	92.794	16.450	645.323
1946 Jan.	35.892	3.984	8.346	1.470	55.758
Febr.	32.971	3.233	8.013	1.330	50.981
Maart	30.871	3.639	8.677	1.400	50.556
April	34.793	3.226	8.338	1.435	53.900
Mei	36.740	3.158	8.412	1.610	55.857
Juni	35.732	3.416	8.203	1.540	54.749
Juli	36.657	3.993	8.384	1.785	57.193
Aug.	35.553	8.310	8.092	3.080	60.795
Sept.	34.509	6.798	8.047	1.925	57.221
Oct.	35.922	5.930	8.429	1.925	59.463
Nov.	33.823	4.900	8.092	1.925	55.424
Dec.	34.184	6.255	7.235	2.170	
Totaal 1946	417.647	56.890	98.994	21.595	
1947 Jan.	34.021	7.612	8.184	2.205	
Febr.	19.965	5.483			

¹⁾ Ontleend aan: „Federal Reserve Bulletin“ van Mei 1947.

²⁾ Exclusief Sovjet Rusland.

³⁾ Inclusief Philippijnen. Jaarcijfers: „U.S. Mint“. De jaarcijfers zijn schattingen van de „U.S. Mint“; de maandcijfers schattingen van het „American Bureau of Metal Statistics“. Voor 1945 is het totaal van de maandcijfers van het „American Bureau of Metal Statistics“ gelijk gemaakt aan het jaarcijfer van de „U.S. Mint“.

⁴⁾ Te beginnen met 1945 zijn de Can. cijfers onderhevig aan eventuele officiële revisie.

⁵⁾ Te beginnen met Dec. 1941 werden de gegevens verschaft door het „American Bureau of Metal Statistics“. Voor de periode Dec. 1941—Dec. 1943 hebben de cijfers betrekking op Australië; van Jan. 1944 af alleen op West-Australië.

Annonces voor het volgend nummer

dienen uiterlijk Maandag 21 Juli a.s. in het bezit te zijn van de administratie, Lange Haven 141, Schiedam

Vacatures

De Universiteitsbibliotheek te Groningen vraagt een

jurist of econoom

voor de betrekking van assistent. Sollicitaties in te zenden vóór 1 September a.s. bij het College van Curatoren der Rijksuniversiteit te Groningen.

Bij de Nationale Levensverzekering-Bank N.V. Boompjes 8, Rotterdam, vacceert de functie van

chef van het juridisch-secretariaat

Sollicitanten moeten beschikken over een ruime ervaring op juridisch en fiscaal gebied, de hoedanigheid van mr. in de rechten of candidaat-notaris bezitten en in groot verband leiding-gevend en organisatorisch kunnen optreden. Leeftijd omstreeks 35 jaar. Uitvoerige brieven omtrent levensloop en verichte werkzaamheden te richten aan de Directie.

DENKA

NEDERLANDSCHE STAALFABRIEKEN v/h J. M. DE MUINCK KEIZER N.V. te UTRECHT vraagt:

een doctorandus in de economie

of

mr in de rechten

Bij voorkeur met enige ervaring. Sollicitaties met pasfoto, volledige personalia en gegevens omtrent opleiding en vorige betrekkingen worden zo spoedig mogelijk ingewacht. Gegadigden moeten bereid zijn zich aan een psychotechnisch onderzoek te onderwerpen.

DE TWENTSCHE BANK N.V.

MAANDSTAAT OP 30 JUNI 1947

Kas, Kassiers en Daggeldleningen	f. 13.230.364,41
Nederlands Schatkistpapier	621.006.885,05
Ander Overheidspapier	1.298.482,31
Wissels	1.134.387,99
Bankiers in Binnen- en Buitenland	18.857.872,14
Effecten en Syndicaten	1.894.384,12
Prolongatiën en Voorschotten tegen Effecten	10.838.894,07
Debiteuren	77.198.150,72
Deelnemingen (incl. Voorschotten)	8.556.640,69
Gebouwen	3.500.000,—
Belegde Reserve voor Verleende Pensioenen	1.021.815,61
	f. 758.537.877,11

Kapitaal	f. 40.000.000,—
Reserve	12.000.000,—
Bouwreserve	2.000.000,—
Deposito's op Termijn	63.638.549,96
Crediteuren	629.048.206,39
Geaccepteerd door Derden	164.019,61
Overlopende Saldi en Andere Rekeningen	10.665.285,54
Reserve voor Verleende Pensioenen	1.021.815,61
	f. 758.537.877,11

Nederlandsche Broederschap van Accountants

Oppericht 1909

Examens November/December 1947

Vraagt inlichtingen omtrent de studie aan het Bureau der Examens, Parkweg 14, Zwolle

DE ARNHEM
LEVENSVZERKERING-
MAATSCHAPPIJ

PERSONEELSVZERKERINGEN

„HOLLANDIA“

HOLLANDSCHE FABRIEK VAN MELK-PRODUCTEN EN VOEDINGSMIDDELEN N.V.

HOOFDKANTOOR TE
VLAARDINGEN

Ondernemingen, die het beste loidende personeel zoeken, speciaal met economische scholing, roepen sollicitanten op door middel van een annonce in de rubriek „Vacatures“. Het aantal reacties, die deze annonces tengevolge hebben is doorgaans uitermate bevredigend: begrijpelijk, omdat er bijna geen grote instelling is, die dit blad niet regelmatig ontvangt en waar het niet circuleert. Opdrachten voor het volgend nummer dienen 21 Juli a.s. in ons bezit te zijn.

N.V. LANKHORST

TOUWFABRIEKEN

SNEEK 'TEL. 3041-3042

SPINNERIJ—TOUWSLAGERIJ SEDERT 1803

N.V. BRONSWERK

Huygen & Wessel — Becht & Dyserinck

**VERWARMING, VENTILATIE, LUCHTBEHANDELING,
PIJPLEIDINGEN**

Amersfoort, Amsterdam, Rotterdam, Apeldoorn, Leauwarden, Sittard, Vlissingen